

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər

Əfə

gözləyərkən,
amnistiya?

yazısı səh.11-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 5 fevral 2025-ci il Çərşənbə № 21 (8631) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

"Rus evi" haqda yeni faktlar

Qeydiyyatı
yoxmuş, bu
qanunları pozub

yazısı səh.7-də

Aliment Fondu aliment verəcək, yoxsa?

yazısı səh.11-də

Seçki məntəqələrində "şəklimi çəkmə" qadağası

yazısı səh.6-da

Sərhədlərin müəyyənləşməsində yenə xəritə problemi

yazısı səh.4-də

Bakıdan Strasburqa şikayəti onlar göndərir

yazısı səh.6-da

Kremlin üç ölkə hədəfi - B.U.M...

yazısı səh.7-də

Maskın iddialı planının Azərbaycanda tətbiqi

yazısı səh.8-də

SOCAR Aralıq dənizində İsrailə şərik oldu

yazısı səh.12-də

Cənubi Qafqazın iki ölkəsi AŞ PA-dan niyə imtina etdi?

yazısı səh.9-da

Pambıq, tomat və qızıl - ölkəmizin ixrac potensialı

yazısı səh.12-də

Bir daha "quru sərhədlər niyə bağlıdır" sualı haqda

yazısı səh.14-də

USAİD-in ləğvi erməniləri yasa boğub

yazısı səh.13-də

RUSİYA İLƏ SƏRHƏDDƏ

ƏMƏLİYYATLARIN PƏRDƏARXASI

Azərbaycan vətəndaşının təhlükəsizliyinin təmin olunması baxımından fəvqəladə əhəmiyyətli bir hadisədir

yazısı səh.3-də

İrəvan sülh sazişini ləngidir, referendumu gündəmə gətirir

Ermənistanın təhlükəli oyunları gərginlik riskini artırır; **STM-in icraçı direktoru:** "Bu, müvəqqəti olaraq Avropadan siyasi, hərbi və maddi dəstək almaq üçün hesablanmış gedişdir"

yazısı səh.9-da

Rizvan Əsgərov

"Kompensasiya təklif etdilər, tələbimiz edam oldu"- Orxan Əsgərovun atası

yazısı səh.3-də

Elçin Rzayev

İcra başçısı "niyə xalqın qarşısına çıxmadı" qalmaqalı

yazısı səh.10-da

Talibovun kürsüsünün yenə boş saxlanması siri

yazısı səh.5-də

Prezident liseydə yaradılan şəraitlə tanış oldu

Prezident İlham Əliyev Bakıda Tərhan Heybətov adına "Vətən" İdman Liseyində aparılmış yenidənqurma işlərindən sonra yaradılan şəraitlə tanış olub. Elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev dövlət başçısına liseydə yaradılan şərait barədə məlumat verib.

Bildirilib ki, "Vətən" İdman Liseyi 2022-ci ildə 126 nömrəli tam orta məktəbin bazasında yaradılıb. Birinci Qarabağ müharibəsi şəhidi Tərhan Heybətovun adını daşıyan 600 şagird yerlik liseydə dövlət əsaslı vəsait qoyuluşu hesabına aparılan yenidənqurma işləri 2024-cü ilin dekabrında başa çatdırılıb.

Liseyin əsaslı təmir olunmuş tədris korpusunda 22 sinif otağı var. Şagirdlərin yüksək səviyyədə təhsil almaları üçün sinif otaqları zəruri dərs vəsaitləri ilə təchiz edilib.

Bu korpusda kimya, fizika, biologiya laboratoriyaları, informatika və çağırışqədərki hərbi hazırlıq kabinetləri, kitabxana, 240 yerlik akt zalı, inzibati və yardımçı otaqlar yerləşir. Liseydə internet, mebel-inventar və digər zəruri avadanlıqlar müasir tələblər səviyyəsindədir.

Təhsil ocağının idman korpusunda isə universal zal (basketbol, voleybol, gimnastika, qılıncoynatma və s.) və güləş zalı əsaslı təmir olunub. Bundan əlavə, trenajor, cüdo zalı, fizioterapiya otağı, reabilitasiya idman zalı, buxar və yardımçı otaqlar yenidən qurulub.

Qeyd edək ki, yenilənən təhsil müəssisəsində tədris V-XI siniflər üzrə aparılır. Şagirdlərin təlim-tərbiyəsi ilə 60-a yaxın müəllim məşğul olur.

Daha bir ölkəyə şəxsiyyət vəsiqəsi ilə gedəcəyik

Azərbaycan vətəndaşlarının Özbəkistana şəxsiyyət vəsiqəsi ilə səfər edə bilməsi ilə bağlı müzakirələr aparılır. Bu barədə Özbəkistanın "Dünyo" informasiya agentliyi məlumat yayıb. Bildirilir ki, Özbəkistan və Azərbaycanın müvafiq qurumunun nümayəndələri danışıqlar aparıb, şəxsiyyət vəsiqələrinin qarşılıqlı tanınması məsələləri müzakirə olunub.

"Danışıqlar çərçivəsində hər iki ölkənin Xarici İşlər Nazirliyinin konsulluq və hüquq idarələrinin əməkdaşlarının iştirakı ilə biometrik şəxsiyyət vəsiqələrinin Özbəkistan və Azərbaycan sərhədlərini keçmək üçün sənəd kimi tanınması imkanları müzakirə edilib", - məlumatda deyilir.

Məlumatda qeyd olunur ki, bu addım vətəndaşların gediş-gəlişini sadələşdirəcək, ikitərəfli əlaqələri gücləndirəcək və miqrasiya siyasəti sahəsində əməkdaşlığı genişləndirəcək. Xüsusilə, belə səfərlərin rahatlığı hər iki ölkənin vətəndaşlarına xarici pasport almadan sərhədi keçməyə imkan verəcək.

Xatırladaq ki, Özbəkistanla Azərbaycan arasında viza-sız rejim mövcuddur, lakin iki ölkə vətəndaşları sərhədi yalnız xarici pasportla keçə bilərlər.

Qəza ilə bağlı ilkin hesabat açıqlanacaq

Qazaxıstanın nəqliyyat naziri Marat Karabayev keçirdiyi brifinqdə bəyan edib ki, Aktau yaxınlığındakı təyərə qəzası ilə bağlı ilkin nəticələr yaxın günlərdə açıqlanacaq. Onun sözlərinə görə, müxtəlif ölkələrdən olan mütəxəssislərin birgə işi son mərhələdədir.

"Mütəxəssislər sayılı çalışırlar. Biz bundan əvvəl də demişdik ki, Azərbaycan Respublikası, Rusiya Federasiyası, Braziliya və ICAO-dan beynəlxalq mütəxəssislər cəlb olub. Yaxın günlərdə ilkin hesabatın rəsmi olaraq saytımızda dərc ediləcəyini gözləyirik", - o qeyd edib.

Azərbaycana gələn turistlər niyə rayonlara getmirlər?

"2024-cü ildə Azərbaycana gələn turistlərin 80 faizdən çoxu Bakı şəhərinə üstünlük verib. Bu, o deməkdir ki, ölkəyə gələn hər 10 turistdən heç 2-si də Bakıdan kənara, rayonlara getmir. Belə ki, ötən il əcnəbilərin keçirdiyi gecələmələrin 81,4 faizi Bakının payına düşüb. Turistlərin ikinci ən çox üstünlük verdiyi rayon Qusardır. Azərbaycana gələnlərin 4,6 faizi sözügedən rayonda qalıblar. Xaricilərin 4,4 faizi Qəbələdə, 3,9 faizi Naftalanda, 3,2 faizi Qubada, 0,6 faizi Şabranda, 1,9 faizi isə digər şəhər və rayonlardakı mehmanxanalara üstünlük veriblər". Bunu deputat Vüqar

Bayramov deyib.

Onun sözlərinə görə, bölgələrimiz xarici turist cəlb etməkdə paytaxt hotellərinə yə-nə də uduzurlar: "Paytaxtın infrastrukturunu nəzərə aldıqda, bu, normal qarşılanma bil-sə də regional gecələmə sayında fərqi böyük olması diqqəti çəkir. Təəssüf ki, hələ də bölgələr turizm potensialını tam təc-dim edə bilmirlər ki, bu da xarici turist cəlbində çətinlik yara-dır". Digər tərəfdən, əksər ra-yonlarda turizm xidmətlərinin qiyməti yüksək olaraq qal-maqladır.

Keyfiyyət isə hələ də standartlardan geri qalır. Bü-tövlükdə, əcnəbilərin keçirdi-yi gecələmələrin sayı 2023-cü ilə müqayisədə 26,0 faiz artaraq 2 milyon 348 min olub. Bu da ümumi gecə-ləmələrin 54,8 faizini təşkil edir. Gecələmələrin ümumi sayının 19,6 faizi Hindistan, 13,1 faizi Rusiya, 7,8 faizi Sə-udiyyə Ərəbistanı, 7,3 faizi Türkiyə, 5,9 faizi Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri, 3,8 faizi ABŞ, 2,8 faizi Qazaxıstan, 2,8 faizi Küveyt, 2,6 faizi Pa-kistan, 2,4 faizi Böyük Brita-niya, 2,4 faizi İsrail, 2,2 faizi Özbəkistan, 2,1 faizi Çin, 1,4 faizi Almaniya, 1,0 faizi İtali-ya, 1,0 faizi Gürcüstan, 21,8 faizi isə digər ölkələrin vətən-daşlarının payına düşüb".

Hərbi vəzifəlilərin növbəti təlim toplanışı başladı

Cari ilin hazırlıq planına əsa-sən, ehtiyatdan çağırılan bir qrup hərbi vəzifəlinin cəlb edildiyi növbəti təlim topla-nışı başlayıb.

Bu barədə Müdafiə Nazirli-yindən bildirilib.

Hərbi vəzifəlilər toplanış məntəqəsinin qərargahında müvafiq qeydiyyatdan və həkim müayinəsindən keçdikdən sonra hərbi geyim və digər təminat növləri ilə təmin olunublar.

Təlim toplanışının əsas məqsədi hərbi vəzifəlilərin döyüş hazırlığı səviyyəsinin, bilik və bacarıqlarının artırılması, o cümlə-dən praktiki vərdişlərinin təkmilləşdirilməsidir.

"Formula 1" Bakıda sentyabrda olacaq

"Formula-1" qarşdakı çəm-pionatının həftəsonları keçir-ilən yürüşlərinin təqvimini təqdim edib. Azərbaycan Qran-Prisi 19-21 sentyabr ta-rixlərində keçiriləcək, onun təqvimini isə aşağıdakı kimi olacaq:

Azərbaycan Qran-Prisi:
19 sentyabr

12:30 - 13:30 - birinci sessiya
16:00 - 17:00 - ikinci sessiya (sprint təsnifat)
20 sentyabr
12:30 - 13:30 - üçüncü sessiya (sprint)
16:00 - 17:00 - ikinci sessiya (təsnifat)
21 sentyabr
14:00 - əsas yürüş

2025-ci ildə "Formula 1"-də ümumilikdə 24 mərhələnin keçirilməsi planlaşdırılıb - çempionat martın 16-da Avstraliyada başlayacaq və dekabrın yeddisi Əbu-Dabidə yekunlaşacaq. Mövsümə sprintli altı mərhələ daxildir - Çin, Mayami, Belçika, ABŞ (Ostin), San-Paulu və Qətər.

Nəzakət Məmmədli

Tanınmış alimin xanımı qəfil vəfat etdi

AMEA Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun direktoru professor Nadir Məmmədliyə ağır itki üz verib.

İqtisadiyyat.az xəbər verir ki, onun həyat yoldaşı, filologiya elmləri doktoru Nəzakət Məmmədli vəfat edib. Onun 53 yaşında qəfil ürək tutmadan dünyasını dəyişdiyi bildirilir.

Qeyd edək ki, Nəzakət Məmmədli AMEA-nın M.Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunun baş elmi işçisi vəzifəsində çalışırdı.

Xankəndidəki zavodda çörək bahalaşıb?

"Xankəndidəki zavodda çörəyin qiymətini qaldır-mamışıq. Hələ bu haqda fikrimiz də yoxdur. Belə bir qərara da gəlməmişik. Heç bir bahalaşmadan söhbət gedə bilməz. Mar-ketlərdəki qiymətləri de-yə bilmərəm, amma zavo-da biz cavabdehik. Bizdə həm küre, həm zavod, həm kərpic, həm də Qala çörəyi istehsal olunur. Çəşidlərimiz də fərqlidir"

Bunu Moderator.az-a açıqlamasında Xankəndidəki çörək zavodunun sahibi İftixar Əliyev deyib. O da-ha sonra əlavə edib: "Bizim alıcılarımız daha çox şirkətlərdir. Xankəndidə sovet il-lərindən qalma bir çörək za-vodu olub. Biz hazırda hə-min zavodu bərpa və yeni-dənqurma işləri aparıb işlə-diririk. Zavodumuz bütün müasir avadanlıqlarla təc-hiz olunub. Bütün dövlət qu-rumlarını, şirkətləri, ticarət şəbəkələrinin hamısını çö-rəklə təmin edirik. Sağ ol-sun dövlətimiz də bizim üçün hər cür şərait yara-dıb", - deyə zavod direktoru bildirib.

Azərbaycanın Rusiya ilə sərhədyanı rayonlarının ərazisində “Sərhəd-Sipər” şərti adı altında kompleks əməliyyat-axtarış və profilaktik tədbirlər keçirilir. AZƏRTAC xəbər verir ki, əməliyyatlar Azərbaycan və Rusiya daxili işlər nazirləri arasında əldə olunmuş qarşılıqlı razılaşmaya əsasən aparılır.

Sərhədin uzunluğu 327,6 km (55,2 km çay, 272,4 km quru) quru sərhədi, 22,4 km isə dəniz sərhədidir. Sərhəddə Rusiya Federasiyasının ən ucqar cənub nöqtəsi yerləşir. 1991-ci ildə Rusiya ilə Azərbaycan haqqında bu sərhəd dəqiqləşib. Rusiya ilə Azərbaycan arasında avtomobil, dəmir və piyada keçidləri müxtəlif hissələrdə yerləşir. Onlardan biri dağlıq və dağətəyi zonadakı (Samurçay üzərindən), digəri isə aşağıdan (Samurçayın deltasının üzərindən) keçir.

Bir həftə ərzində aparılacaq əməliyyatlarla əlaqədar Quba, Qusar, Xaçmaz, Balakən, Zaqatala, Qax, Şəki, Oğuz və Qəbələ rayonlarının ərazilərində müvafiq yerlərdə polis postları qurulub. Əməliyyatların əsas məqsədi sərhədyanı əməkdaşlıq məsələləri ilə bağlı qəbul edilmiş qərarların yerinə yetirilməsi, transmilli müntəzək cinayətkar dəstələrin və terrorçu təşkilatların üzvlərinin ifşa edilməsi

susi xidmət orqanları və hüquq-mühafizə orqanları keçirdikləri son əməliyyat nəticəsində beynəlxalq terror təşkilatları ilə əlaqəsi olan, dini ekstremist, eyni zamanda radikal olan üzvlərin hazırladıqları terror təxribat əməllərini müəyyən ediblər, qanunazidd fəaliyyətin qarşısını alıblar: “DTX və DİN-in keçirdikləri peşəkar əməliyyat nəticəsində onların bəziləri zərərsizləşdirilib, qalanları isə saxlanılıb, Cinayət Məcəlləsinin müvafiq maddələri ilə barələrində cinayət işi başlanılıb. Terror qruplaşmasının içində “Meşə qardaşları” terror təşkilatının üzvləri də olub. O da məlum olub ki, vaxtilə “Meşə qardaşları” terror qruplaşmasının fəaliyyətində iştirak edən bəzi şəxslər Azərbaycanın şimal rayonlarında özlərinə bəzi tərəfdaşlar da cəlb edərək bu istiqamətdə addımlar atıblar. Onlar terror aktları hazırlayırdılar. Eyni zamanda bir sıra kəndlərdə məşə massivində sığınacaqlar

Rusiya ilə sərhəddə əməliyyatların pərdəarxası

Azərbaycan vətəndaşının təhlükəsizliyinin təmin olunması baxımından fəvqəladə əhəmiyyətli bir hadisədir

tindədir və bundan sonra da radikal qruplaşmalara qarşı bu cür əməliyyatların şahidi olacağıq”.

Sabiq deputat Vahid Əhmədov hesab edir ki, Qusarda beynəlxalq terror təşkilatları ilə əlaqəli olan dini-ekstremist qruplaşmanın müəyyən edilərək zərərsizləşdirilməsi Azərbaycan dövləti adına böyük uğur, böyük müvəffəqiyyətdir: “Hər şeydən öncə qeyd edək ki, baş verənlər Azərbaycan və Qafqaz uğrunda qlobal güclərin apardığı amansız mü-

didi vaxtında ortadan qaldırmağı bacarıb. Biz buna görə DTX əməkdaşlarına təşəkkür edirik, minnətdarlığımızı bildiririk”.

Maraqlıdır, bu əməliyyat-axtarış tədbirlərinin indi keçirilməsinin nə kimi əhəmiyyəti var?

Milli Məclisin Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsi sədri-nin müavini Hikmət Babaoğlu bildirdi ki, Qusarda və Azərbaycanın digər şimal rayonlarında terrorçu qruplaşmanın zərərsizləşdiril-

Rizvan Əsgərov

“Kompensasiya təklif etdilər, tələbimiz edam oldu”

İran baş prokurorunun müavini Orxan Əsgərovun atası ilə danışılıb

Azərbaycanın İrandakı səfirliyinə terror hücumundan 2 il ötür. 27 yanvar 2023-cü il tarixində səfirliyimizə hücum edən İran vətəndaşı Yasin Hüseynzadə “Kalaşnikov” markalı avtomat silahla mühafizə xidmətinin rəisi Orxan Əsgərovu qətlə yetirib. Səfirliyin mühafizə xidmətinin iki əməkdaşı - Vasiif Tağıyev və Məhərrəm İmanov hücumun qarşısını alarkən yaralanıblar.

Orxan Əsgərov Bakıdakı İkinci Şəhidlər xiyabanında dəfn edilib. 3 fevral 2023-cü ildə Azərbaycan Prezidentinin Sərəncamı ilə Orxan Rizvan oğlu Əsgərov (ölümündən sonra) “Vətən uğrunda” medalı ilə təltif edilib.

Qatil barəsində ölüm hökmü çıxarılsa da, iki il boyunca icra edilməyib. Hətta bu yaxınlarda onun işi prokurorluğa geri qaytarılıb. Nəhayət iki il sonra edam hökmü Ali Məhkəmə tərəfindən təsdiq olunub. Hökm icra üçün Tehran məhkəməsinə göndərilib.

Hazırda proses nə yerdədir, edam nə vaxt baş tutacaq?

Məsələ ilə bağlı Modern.az-a danışan Orxan Əsgərovun atası Rizvan Əsgərov bildirib ki, hələ ki edam günü ilə bağlı onlara heç bir məlumat verilməyib: “Edam günü ilə bağlı bizdə heç bir məlumat yoxdur. Ailə üzvlərinin edam tələbi ilə əlaqədar ərizə yazmalı olduğunu dedilər. Ərizəni yazıb göndərdik. Təbrizdəki baş konsulun adına etibarname yazdıq ki, İranda bütün məsələləri adımızdan həll etsin. Sənədlər hazırlayıb vermişik”.

R.Əsgərov kompensasiya tələbi məsələsinə də toxunub: “2023-cü ildə İrandan nümayəndə heyəti gəlmişdi. Nümayəndə heyətinin rəhbəri İranın baş prokurorunun müavini idi. Məni və kiçik oğlumu dəvət etmişdi. Baş prokurorun müavini İran dövləti adından üzrxahlığını bildirdi, başsağlığını çatdırdıqdan sonra dedi ki, İran qanunvericiliyinə görə, öldürülən şəxsin ailəsi ya kompensasiya, yaxud da edam tələb edə bilər. Bizim də, şəxsən mənim tələbim edam oldu. Məsələ birdəfəlik bağlanıb. Bizim mövqeyimizin qəti olduğunu gördülər”.

Orxanın atası onun dostlarının daim onlarla maraqlandığını da söyləyib: “Bəli, mütəmadi zəng edirlər, ailəsinə baş çəkirlər, mənə zəng edirlər. Onların hamısının atasını da tanıyıram. Orxanın iş yoldaşları bizimlə həmişə maraqlanırlar”.

dövləti etibarsızlaşdırmağa çalışırlar. Azərbaycan dövlətinin vətəndaşlarının gözündən salmağa çalışırlar. Və bu, sadəcə, bir hadisə ilə yekunlaşmayacaq. Bu təhdid daim olacaq. Bu baxımdan mən düşünürəm ki, vaxtında atılan addım, əməliyyat şəraitinin düzgün qiymətləndirilməsi, terrorla bağlı informasiyanın əldə edilməsi üçün infor-

matorların hazırlanması və onların prosesə cəlb olunması müəkkəb bir sxematik plandır və bu planın həyata keçirilməsi Azərbaycan dövlətinin, hər bir Azərbaycan vətəndaşının təhlükəsizliyinin təmin olunması baxımından fəvqəladə əhəmiyyətli bir hadisədir”.

□ Etibar SEYİDAĞA,
“Yeni Müsavat”

rək zərərsizləşdirilməsi, silah-sursatın, partlayıcı maddələrin və qurğuların, narkotik vasitələrin, eləcə də digər hüquqazidd əməllərin həyata keçirilməsinə yönələn maliyyə və maddi vəsaitlərin daxilolma kanallarının müəyyənləşdirilib qarşısının alınması sahəsində kompleks təşkilati-praktik tədbirlərin icrasından ibarətdir. Kompleks əməliyyat-axtarış və profilaktik tədbirlər fevralın 3-dən 10-dək davam edəcək.

Milli Məclisin Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsinin sədri Arzu Nağıyev bildirib ki, Azərbaycan xüsusi xidmət orqanları, eyni zamanda hüquq-mühafizə orqanları dini radikal qruplara qarşı mübarizəni davam etdirir: “Məlumdur ki, dini radikal qruplaşmalar həm daxildə müəyyən havadarlara malikdirlər, həm də xaricdən maliyyələşirlər. Bu qruplar dövlət və dövlətçilik əleyhinə müəyyən addımlar atmaqda davam edirlər. Bunun qarşısını almaq üçün xü-

yaradıb, orada partlayıcı maddələr, silah-sursat və sair döyüş ləvazimatları təchiz etmişdilər ki, gələcəkdə bundan istifadə etsinlər. Keçirilmiş mühüm əməliyyat nəticəsində Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin bir sıra maddələri ilə - cinayətkar birlik yaratmaq, odlu silah və silah qismində istifadə edilən digər predmetlərdən istifadə etməklə dini fanatizm zəminində terrorçuluğa hazırlıq maddələri ilə təqsirli biliniblər, məsuliyyətə cəlb ediliblər. Bu proses davam etdiriləcək. Müxtəlif vaxtlarda Suriyada, İraqda, digər dövlətlərdə müəyyən hazırlıqlar keçmiş, sonradan müxtəlif yollarla Azərbaycana gəlib burada dövlətçiliyə qarşı bu cür əməllər planlaşdırılan şəxslərə qarşı ciddi addımlar atılacaq.

Ali Baş Komandanın tapşırığına uyğun olaraq dövlətin xüsusi xidmət və hüquq-mühafizə orqanları bu istiqamətdə mübarizəni daha da genişləndiriblər. Hər bir məsələ dövlət qurumlarının nəzərə-

barizənin təzahürüdür. Bu fakt bir daha sübut edir ki, 44 günlük Vətən müharibəsindən sonra Cənubi Qafqazda yaranan yeni status-kvonu dəyişməkdə, Azərbaycanın sürətli yüksəlişinin qarşısını almaqda maraqlı olan beynəlxalq güclər var. Onlar müxtəlif terror təşkilatlarının vasitəsilə Azərbaycanda daxili vəziyyəti gərginləşdirmək, cəmiyyətdə xof yaratmaq, bununla da öz məqsədlərinə çatmaq, öz isteklərini dikte etmək istəyirlər. Qusarda zərərsizləşdirilən dini-ekstremist qruplaşmanın beynəlxalq terror təşkilatları ilə əlaqəsi də bundan xəbər verir.

Terror şəbəkəsinin DTX və DİN tərəfindən müəyyən edilərək çevik şəkildə zərərsizləşdirilməsi dövlətimizin ayıq-sayıqlığının, əlaqədar dövlət qurumlarının peşəkarlığının göstəricisidir. Bu fakt bir daha sübut edir ki, Azərbaycanın xüsusi xidmət orqanları öz vəzifəsinin öhdəsindən layiqincə gəlir və təhlükəsizliklə bağlı hər cür təh-

məsi hər azərbaycanlının təhlükəsizliyi baxımından çox mühüm əhəmiyyət kəsb edir: “Hər bir vətəndaşımızın təhlükəsizliyi də nəticə etibarilə Azərbaycan dövlətinin təhlükəsizliyidir. Ona görə bu əməliyyatı həyata keçirən Dövlət Təhlükəsizlik Xidməti, Daxili İşlər Nazirliyi və digər qurumların bu fəaliyyəti yüksək səviyyədə qiymətləndirilməlidir: “Nəticə etibarilə eger nəzarətdən kənar hər hansı bir terror hadisəsi baş verədisə, bu, digər çoxsaylı terror qruplaşmalarını da terror aktı həyata keçirməyə motivasiya edə bilər. Ona görə də bizim müvafiq qurumların, xüsusilə də DTX-nın məlumatları əldə etməsi, terror baş vermədən öncə terrorçuları zərərsizləşdirməyi bacarması ayrıca qeyd olunmalı hadisədir. Bu gün Azərbaycanın əldə etdiyi tarixi zəfər bir çox ölkələr tərəfindən qəbul edilə bilmir. Ona görə də ən müxtəlif istiqamətlərdən ən müxtəlif prioritetlər üzrə Azərbaycanda terror törətməklə Azərbaycan

Rusiya baş nazirinin müavini Aleksey Overçuk bildirib ki, Rusiya Ermənistanla Azərbaycan arasında sərhədin delimitasiyası və demarkasiyası prosesini həmişə dəstəkləyib: “Və sorğu əsasında kartoqrafik materialları təqdim etməyə hazırdır. Moskva bu sahədə, o cümlədən Azərbaycanın özü ilə bağlı geniş təcrübəsindən istifadə edərək ölkələrə məsləhətçi yardım göstərməyə hazırdır. Bilirsiniz ki, Rusiyanın müvafiq kartoqrafik materialı var, lazım gələrsə, delimitasiya və demarkasiyada iştirak edən tərəflərin tələbi ilə verilir”.

Rusiya arxivlərində Azərbaycanla bağlı xəritələr, eləcə də keçmiş sovet respublikalarının inzibati ərazi bölgüsünə dair arxiv sənədləri əsasən Rusiya Dövlət Kitabxanasının Kartoqrafiya bölməsində, eləcə də Rusiya İctimai Tarix Kitabxanasının arxivində saxlanılır. Bu arxivlərdəki xəritələr Rusiya Silahlı Qüvvələrinin Baş Qərargahında saxlanılan hərbi xəritələrin əsasında hazırlanıb. Ötən əsrin 20-ci illərindən 1985-ci ilə qədər müxtəlif dövrlərdə tərtib olunan bu xəritələrdə Azərbaycanın qonşu Ermənistan və Gürcüstanla sərhədləri dəqiq göstərilir.

Azərbaycana aid xəritələrin yerləşdiyi əsas arxiv Lenin adına Rusiya Dövlət Kitabxanasının “Paşkov Evi”ndə yerləşən kartoqrafiya bölməsidir. Burada Azərbaycana aid 9 xəritə mövcuddur. Həmin xəritələrdən ən qədimi 1925-ci ildə çap olunan Zaqafqaziya Sosialist Federativ Sovet Respublikasının siyasi xəritəsidir. Bu xəritədə Azərbaycanın qonşu Ermənistan və Gürcüstanla sərhədləri, o cümlədən 15 mahal, bir muxtar vilayəti və muxtar respublikası qeyd olunub. 1925-ci ildə çap olunmasına baxmayaraq həmin xəritədə Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətinin inzibati mərkəzi ermənilərin sonradan adlandırdığı Stepanakert kimi deyil, qədim adı olan Xankəndi şəhəri kimi göstərilir. Bu arxivdə olan digər xəritələr isə Yermakovun 1928-ci və 1931-ci illərdə tərtib etdiyi “Qafqaz” adlı xəritələri, 1936-cı ildə çap olunan ağ kağız üzərində qara rəngli ştrixlərlə cızılan və sərhədlərin

qeyd olunduğu “Z.S.F.S.R” xəritəsi, 1938-ci ildə Ümumrusiya Geoloji Fondu tərəfindən nəşr olunan xəritə, 1975, 80, 84 və 85-ci illərdə nəşr olunan SSRİ Nazirlər Sovetinin Geodeziya və Kartoqrafiya Baş İdarəsinin xəritələridir.

Azərbaycan və Ermənistan arasında sərhədlərin delimitasiya və demarkasiya prosesinin hansı xəritələr əsasında baş tutacağı uzun müddətdir müzakirə olunan məsələlər içərisindədir. Tərəflər öz növbəsində müəyyən xəritələr irəli sürsələr də tam razılıq əldə edilməyib. Təxminən bir il əvvəl Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan 1975-ci il xəritəsinin əsas götürülməsində maraqlı olduğunu demişdi. O zaman Azərbaycan tərəfi birmənalı olaraq bunu qəbul etmədi. Çünki sərhədin müxtəlif hissələrinə münasibətdə müxtəlif illərin xəritələri istifadə olunmalıdır. Məsələn, delimitasiya və demarkasiya olunmuş Qazax istiqamətindəki sərhəd hissəsi bolşevik Rusiyasının işğalı dövründən dəyişməyib. Amma digər yerlərdə xeyli dəyişiklik baş verib.

Azərbaycan ərazisinin parçalanması prosesi 1920-ci il mayın 12-dən 1929-cu ilə qədər davam edib. Ermənistanla verilən Azərbaycan torpaqları 1918-ci ildə 9 min kv/km, 1920-ci ildən 1929-cu ilə qədər 20,08 min kv/km (ümumilikdə, 100,16 min kvadrat kilometr) olub. Bu qərar Azərbaycan hakimiyyət dairələri, SSRİ hökuməti tərəfindən verilib. Ekspertlərə görə, 1920-ci illərin xəritələrini biz qəbul edə bilərik. Çünki xəritələrin təsdiqi

Sərhədlərin müəyyənləşməsində yenə xəritə problemi

Rusiya arxivlərində Azərbaycanla bağlı xəritələr saxlanılır və Moskva kartoqrafik materialları bizə verə bilər; ekspertin fikrincə, İrəvan delimitasiya prosesinə Al-ni qoşmaq istəyir

bu deməkdir ki, Sovet hökumətinin Azərbaycan xalqının fikrini soruşmadan verdiyi torpaqları tanıyıq. Ermənistan Rusiyanı delimitasiya prosesinə buraxmasa, Moskva o kartoqrafik xəritələri Azərbaycana ikitərəfli qaydada verə bilərlər və niyə də verməsin? Hansı xəritələrlə müəyyənləşmə bizə sərfəlidir? Yeri gəlmişkən, Ermənistanla Azərbaycan arasında sərhədin delimitasiyası prosesinə toxu-

nan Paşinyan 2024-cü ildə bu istiqamətdə əldə olunan irəliləyişdən danışmışdı. Sitat: “2024-cü ildə delimitasiya prosesi çox vacib olub. Bizim Azərbaycanla ilk ikitərəfli dövlətlərarası sənədimiz var, bu sənəd hər iki ölkənin prosedurlarından keçib və təsdiqlənib. Prinsipial əhəmiyyət kəsb edən bu sənədlə artıq razılıq əldə olunub ki, yaxın gələcəkdə komissiyalar

tan-Azərbaycan arasında sərhədin Gürcüstan sərhədindən İran sərhədinə qədər delimitasiyasına diqqət yetirəcəklər”.

Siyasi və Hüquqi Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Xəyal Bəşirovun fikrincə, Rusiya baş nazirinin müavini Overçuk ilk dəfə belə təşəbbüslə çıxış etmir. Onun sözlərinə görə, əvvəllər də belə təkliflər səsləndirib: “Xüsusən də onun iştirak etdiyi

işçi qrupu var idi və vaxtaşırı görüşlər keçirilirdi. Sadəcə, bu problemin həllində söhbət xəritələrdən getmir, Ermənistanın yanaşmasından bir sıra məsələlər asılıdır. Yeni Ermənistan istədi ki, delimitasiyanı Fransanın, avropalı müşahidəçilərin iştirakı ilə həyata keçirsin”. **X.Bəşirova görə, əgər ermənilər yenə cığallıq edəcəksə, pozuculuq siyasəti yürüdəcəksə, o zaman Moskvanın verəcəyi həmin sənədləri istəyə bilərik:** “Amma dəqiq bilmirik ki, o xəritələrdə nələr var... Hansı dövrə və ərazilərə aid xəritələr Rusiyadadır. Nəzərə alaq ki, Kremldəki ermənipərəst dairələrin maraqlarını təmin etmək üçün Ermənistanı qane edəcək xəritələr də verilir. O baxımdan, İrəvanın mövqeyi müəyyənləşməlidir”.

Siyasi şərhçi delimitasiya prosesini olduqca mürəkkəb iş sayır: “Ermənistan isə iddia edir ki, guya Azərbaycan onun ərazisinə keçib. Amma yalandır və sərhəd dəqiqləşməyib. 30 il sərhədlərimizi keçən tərəf indi Azərbaycanı ittiham edir. Bir məqam da var - Gürcüstanla delimitasiya aparmış, amma hansısa xəritələrə ehtiyac olmayıb. Çünki tərəflər öz ərazilərini bildirdi. Ermənistan isə belə deyil, iddia irəli sürür. Halbuki tarixə keçid etsək, onda delimitasiya prosesinin sonunda Ermənistanın ərazisindən əsər-əlamət qalmaz. Ona görə də burada vurğu xəritələrə edilməli deyil, Ermənistanın yanaşması mühüm problemdir. İrəvan da az əvvəl dediyimiz kimi, sərhədlərin müəyyənləşməsində Avropa İttifaqının mülki missiyasının iştirakını arzulayırdı. Buna isə Azərbaycan razı deyil”.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

“Ümid edirik ki, İran mollaları daha bizə dil uzatmayacaq” Azərbaycan-İran parlamentlərarası işçi Qrupunun üzvü: “İki ölkə əlaqələrində yeni səhifə açılır”

“Uzun illər iki ölkə arasında mədəni, siyasi əlaqələr mövcud olub. Bizi birləşdirən ortaq dəyərlər var. İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı, Qoşulmama Hərəkatı, 3+3 formatında sıx əməkdaşlıq edilir. Dövlət maraqlarımızdan biri də İranla əlaqələri gücləndirmək istiqamətində addımlar atmaqdır”. Azərbaycan-İran parlamentlərarası işçi Qrupunun üzvü Ceyhun Məmmədov Modern.az-a belə deyib.

Onun sözlərinə görə, Azərbaycan İranla əlaqələrimizin inkişafı və gücləndirilməsində maraqlıdır: “Bu gün münasibətlərin bu məcrada inkişafı önəmlidir. Biz İrana deyirik ki, qonşuluq münasibətlərinin davam etdirilməsində maraqlıyıq, siz də Azərbaycanın həyata keçirdiyi siyasətə, mövqələrimizə hörmətlə yanaşmağa çalışmalısınız. Əvvəlki dövrdə İran qonşuluq prinsipinə zidd çox addımlar atıb. İranla danışıqlardan sonra səfirliyimizi bu ölkədə açdıq. Hikmət

Hacıyev İrana səfər etdi. Bundan qabaq Şahin Mustafayev səfər etdi. Bu biz bölgədə qonşu dövlətlər kimi yaşmaqda maraqlıyıq. Bölgədə baş verən proseslər onu tələb edir ki, münasibətlərimizi inkişafı çox önəmlidir. Çalışmalıyıq ki, əlaqələrimizi gücləndirək. Ümid edi-

rik ki, İran da bunu nəzərə alaraq, növbəti mərhələdə eyni yanlışları təkrarlamayacaq. Zaman-zaman münasibətlərin yaxşılaşdığını, daha sonra İran tərəfindən bir addımla münasibətlər gərginləşdiyini görmüşük. Bu səfərdən sonra bizim əlaqələrimiz daha da güclənəcək.

İran-Azərbaycan münasibətləri, əlaqələri çox münasibət mərhələsinə keçəcək”.

Deputat söyləyib ki, bu gündən sonra İranın bu addımları bir daha atmayacağına, İran mollalarının Azərbaycana dil uzatmayacağına və onların uzanan dillərini də elə İranın özü tərəfin-

dən kəsəcəyinə ümid edirlər: “Əyalət molları İranda çox böyük nüfuza malik şəxslərdir. İranda ikili hakimiyyət var: Ali Dini Lider aparatı və bir də Prezident Administrasiyası.

Amma bunların içində ən güclü olanı Ali Dini Liderdir və bu şəxslər hansılar ki, zaman-zaman Azərbaycana dil uzadırlar, Azərbaycan barədə hansısa fikirləri söyləyirlər, elə-belə şəxslər deyil. Bunlar dövlətin dilindən danışan insanlardır. Bu yaxınlarda Qəzvin bölgəsinin imam cüməsi vəzifəsindən azad olundu. Bilirsiniz ki, bu açıqlamalar Azərbaycan tərəfindən çox kəskin qarşılandı. Biz ümid edirik ki, bu gündən sonra İran bu addımları bir daha atmayacaq, İranın mollaları Azərbaycana dil uzatmayacaq və onların uzanan dilləri də elə İranın özü tərəfindən kəsiləcək. Əvvəllər münasibətlər normallaşdı, sonra yenidən İran münasibətləri gərginləşdirdi. İran bilməlidir ki, bu cür addımlarla bizə qarşı heç nə edə bilməyəcək və ona görə də əyalət mollalarına deyilməlidir ki, onlar bu hərəkətlərə son qoysunlar. Ərdəbil imam cüməsinə xüsusilə demək lazımdır ki, bu cür məsələləri yığışdırın və Azərbaycana qarşı bu cür fikirləri səsləndirməkdən çəkinsin. Əgər bu olarsa, münasibətlər normallaşacaq. Əgər olmayacaqsa, bun-

dan ən çox əziyyət çəkən İranlıdır. İran anlasın ki, onun vəziyyəti o qədər də yaxşı deyil və bu səbəbdən diqqətli olmalıdır”.

Ceyhun Məmmədov iki ölkə arasında parlamentlərarası əlaqələrdə gözləntilərdən də danışdı: “Nəzərə alsaq ki, biz qonşu dövlətlik və orada bizim çoxlu sayda soydaşımız yaşayır, ortaq dəyər və ənənələri bölüşür, o mənada əlbəttə ki, Azərbaycan dövləti parlament səviyyəsində də əlaqələrin inkişafında maraqlıdır, amma bu, qarşılıqlı hörmət prinsipi əsasında olacaq. İndi biz cənab Prezidentin köməkçisi Hikmət Hacıyevin səfərindən sonra deyə bilərik ki, bu gün İran-Azərbaycan əlaqələrində yeni bir səhifə açılır. Artıq proses necə olacaq, bu, İranın özündən asılıdır. Əgər İran verdiyi vədlərə və sözlərə əməl edərsə, təbii ki, biz parlament səviyyəsində və digər strukturlar səviyyəsində də münasibətlərimizi və əlaqələrimizi inkişaf etdirəcəyik. Burada qarşılıqlı hörmət və prinsiplər olmalıdır, onların əsasında Azərbaycan əməkdaşlığını davam etdirməyə hazırdır. Biz inanırıq və ümid edirik ki, İran Azərbaycanın jestini anlayacaq və nəzərə alacaq”.

Milli Məclisdə yeni təyinat

Milli Məclisdə yeni sektor müdiri təyin edilib. Məlumatla görə, Parlament Aparatının İcra hakimiyyəti orqanları ilə əlaqələr şöbəsinin Təhlil və analitika sektoruna yeni müdür təyin olunub.

Bu vəzifəyə Rüşət Çingiz oğlu Ələkbərov gətirilib. Qeyd edək ki, Rüşət Ələkbərov 1986-cı ildə anadan olub, hazırda dövlət qulluğunun baş müşaviridir.

Əli Əhmədova yeni köməkçi

Milli Məclisin sədrinin birinci müavini Əli Əhmədova yeni köməkçi təyin edilib. İsgəndərzadə Mustafayev Milli Məclis Sədrinin birinci müavininin köməkçisi təyin edilib. 1969-cu il təvəllüdlü dövlət qulluqçusu 3-cü dərəcə dövlət müşaviridir. O, "Dövlət qulluğunda fərqlənməyə görə" medalı ilə təltif edilib.

Milli Məclis Sədrinin birinci müavininin keçmiş köməkçisi Bəhruz Seyidehmedli isə vəzifəsindən azad edilib.

Milli Məclislə yanaşı Naxçıvan Muxtar Respublikası (MR) Ali Məclisində də 2025-ci ilin yaz sessiyasının ilk plenar iclası keçirilib. İclasda Ali Məclisin qanunvericilik işləri planının təsdiqi, Hesablayıcı və İntizam komissiyalarının yaradılması məsələlərinə baxılıb. Aparılan müzakirələrdən sonra gündəlikdəki məsələlərlə bağlı müvafiq qərarlar qəbul edilib.

İclasda Ali Məclis sədrinin birinci müavini Bəxtiyar Məmmədov rəhbərlik edib. Ancaq iclasın gündəliyində Ali Məclisə sədr seçilməsi məsələsi yer almayıb.

Qeyd edək ki, Vasif Talibovun 2022-ci ildə Naxçıvan Ali Məclisi sədri vəzifəsindən istefa verməsindən sonra quruma sədr seçilməyib. Sonuncu parlament seçkilərindən sonra Ali Məclisin ilk iclasında sədr seçilməsi məsələsi gündəliyə salınıb. Ancaq Ali Məclisin sədri vəzifəsinə təklif olunan namizəd dəstəklənməyib. Ali Məclis sədrinin müavininin seçilməsi isə çətinlik yaratmayıb. Arzu Abdullayevin namizədliyi dəstəklənib və səsvərmə nəticəsində o, Ali Məclis sədrinin müavini seçilib.

Sədrin səlahiyyətlərini isə birinci müavin seçilmiş Bəxtiyar Məmmədov icra edir. Muxtar respublikanın konstitusiyasında sədrin seçilməsi ilə bağlı son 5 ili Naxçıvanda

yaşamaq tələbi var ki, Bəxtiyar Məmmədov bu tələbə cavab vermir.

Yada salaq ki, müstəqillik dövründə Ali Məclisə 4 nəfər rəhbərlik edib. Afiyeddin Cəlilov noyabr 1990 - aprel 1991 tarixlərində Naxçıvan MR Ali Məclisinin sədri olub. Heydər Əliyev 3 sentyabr 1991 - 15 iyun 1993-cü il tarixləri arasında Ali Məclisə sədrlik edib. 1994-cü ilin aprelindən 1995-ci ilin iyulundak Ali Məclisə Namiq Həsənov rəhbərlik edib. Vasif Talibov 1995-ci ilin dekabrından 2022-ci ilin dekabrındak Naxçıvan Ali Məclisinin sədri vəzifəsində işləyib.

Qanunvericiliyə görə, muxtar respublikaya Ali Məclisin sədri rəhbərlik etməlidir, lakin səlahiyyətli nümayəndəlik institutunun da təsis edilməsindən sonra ortaya çıxan bir sıra suallar hələ də aktuallığını qoruyur. Yeni indi Ali Məclis sədrinin müavini nazir təyinatlarını həyata keçirir, səlahiyyətli nümayəndə o

Talibovun kürsüsünün yenə boş saxlanması sirri

Bəxtiyar Məmmədov 5 il muxtar respublikada yaşamadığı üçün Ali Məclisin sədri ola bilməz, amma sədr əvəzi ola bilər?

səlahiyyətli nümayəndə o halda ümumi koordinasiya cavabdehdir.

Qeyd edək ki, V.Talibovun işdən çıxarılmasından sonra Prezident Naxçıvan Ali Məclisi sədrinin bir neçə səlahiyyətini ləğv edib.

"TNS" İnformasiya Agentliyinin direktoru, əslən Naxçıvandan olan jurnalist Tural Səfərov hələ də Naxçıvan Ali Məclisi sədrinin müəyyən edilməməsinin konstitusiyaya zidd olduğunu qeyd etdi: "Naxçıvan Ali Məclisinin sonuncu sədri Vasif Talibov 2022-ci ilin dekabrında istefa verib. İstefadan sonra bu vəzifəni sədrin keçmiş birinci müavini Azər Zeynalov və müavini Anar İbrahimov icra ediblər. Ötən il sentyabrın 1-də keçirilən seçkilərdən sonra Bəxtiyar Məmmədov Ali Məclisin deputatı və sədrin birinci müavini seçilib. Hazırda Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin sədri vəzifəsini Bəxtiyar Məmmədov icra edir. Ali Məclis sədrinin seçilməməsi bir sıra ciddi suallar yaradıb. Bəxtiyar Məmmədov Naxçıvan Konstitusiyasındakı tələbə görə Ali Məclisin sədri seçilə bilməyib.

Belə ki, Naxçıvan Muxtar Respublikasının Konstitusiyasına əsasən, Ali Məclisin sədriyə muxtar respublikada ən az 5 il daimi yaşamış deputatların namizədliyi irəli sürülə bilər. Ali Məclis sədrinə dair tələblər muxtar respublika konstitusiyasının 29-cu maddəsində təsbit olunub. Orada qeyd edilir ki, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin sədri Ali Məclis tərəfindən seçilir. Sədr ona tabedir və hesabat verir. O, Ali Məclis tərəfindən geri çağırıla bilər. Göstərilir ki, muxtar respublika ərazisində 5 ildən az olmayaraq,

daimi yaşayan, başqa dövlətlər qarşısında öhdəliyi, ikili və təndəşliyi olmayan ali təhsilli hər bir deputat Ali Məclisə sədr seçilə bilər. Buradan aydındır ki, şəxs Ali Məclisin deputatı olmalıdır, muxtar respublikada daimi yaşamaqlıdır. Yeni o şəxs sədr seçilə bilər ki, seçilən günə qədər Naxçıvanda ən az 5 il daimi yaşasın. Həmin şəxsin daha əvvəl yaşadığı müddət bu tələbə daxil deyil. Həmin müddət şəxsin seçildiyi günə qədər olan müddətdir. Onun seçilənə qədər muxtar respublikada 5 il yaşaması təsdiq olunmalıdır.

Yalnız bu halda Ali Məclis sədri seçilə bilər. Başqa hallarda, o cümlədən 5 ildən az müddətdə orada yaşayıbsa, Ali Məclis sədri ola bilməz.

Bu zaman belə bir sual yaranır: əgər Bəxtiyar Məmmədov Ali Məclisin sədri ola bilməzsə, Ali Məclisin sədri vəzifəsini necə icra edə bilər? Fikrimcə, onun sədr vəzifəsini icra etməsi konstitusiyaya ziddir. Ümumiyyətlə, indiyədək Ali Məclis sədrinin seçilməməsi də konstitusiyaya ziddir".

□ Cavansir ABBASLI, "Yeni Müsavat"

Nazir yeni rektoru kollektivə təqdim etdi

Rüşət Əzizov dövlət başçısının etimadını doğruldacağını vurğulayıb

Elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universitetinin (ADNSU) yeni rektoru Rüşət Əzizovu təhsil müəssisəsinin kollektivinə təqdim edib.

Universitetdən verilən məlumata görə, nazir Rüşət Əzizovun elmi, pedaqoji fəaliyyəti haqqında iştirakçılara məlumat verib.

E.Əmrullayev bundan əvvəl R.Əzizovun Sumqayıt Dövlət Universitetinin rektoru olduğu qısa müddət ərzində

həmin universitetin əldə etdiyi uğurlardan bəhs edərək onun ADNSU-ya rəhbərliyi dövründə istər tədris, istərsə də elm sahəsində ciddi nailiyyətlər əldə olunacağına əminliyini vurğulayıb.

Rektor universitetin daha da inkişaf etdirilməsi istiqa-

mətində çalışaraq dövlət başçısının etimadını doğruldacağını vurğulayıb.

Rüşət Əzizovun ADNSU-ya rektor təyinatına dek təhsil müəssisəsinin rektoru səlahiyyətlərini icra edən, hazırda isə fəaliyyətini strateji məsələlər üzrə prorektor qismində davam etdirən dosent Vazeh Əskərov

ötən müddət ərzində görülmüş işlərə görə kollektivə tə-

şəkkürünü bildirib. Qeyd edək ki, fevralın 3-də Prezident İlham Əliyevin imzaladığı sərəncamlara əsasən, R.Əzizov Sumqayıt Dövlət Universitetinin rektoru vəzifəsindən azad edilərək, ADNSU-ya rəhbər təyin edilib. Rüşət Əzizov 7 aprel 1980-ci ildə Bakı şəhərində anadan olub. Əslən Masallı rayonundandır.

O, 1998-ci ildə Beynəlxalq Məndeleev Kimya Olimpiadası qalibi kimi Lomonosov adına Moskva Dövlət Universitetinin Kimya fakültəsinə imtahansız olaraq müsbəqədən kənar qəbul edilib və 2003-cü ildə kimya ixtisası üzrə məzun olduqdan sonra həmin ali məktəbdə elmi-işçi vəzifəsində çalışaraq, biokorroziya üzrə araşdırma və inkişaf proqramlarında iştirak etməklə universitetdə aspirantura təhsilini davam etdirib.

2006-cı ildə dissertasiya işini müdafiə edərək kimya elmləri üzrə fəlsəfə doktoru (PhD) elmi dərəcəsini alıb.

2008-ci ildə London Materiallar İnstitutunun peşəkar üzvlüyünə qəbul olub və Böyük Britaniya elmi cəmiyyəti tərəfindən "Chartered Scientist" elmi adına layiq görülüb.

2005-2012-ci illərdə BP şirkətində mühəndis kimi beynəlxalq neft-qaz layihələrində təcrübə qazanmış, material/korroziya mühəndisliyi və texnoloji bütövlüyün idarə olunması meneceri vəzifələrində çalışıb.

2014-2016-cı illərdə ADA və Maastricht Universitetinin birgə MBA proqramını və 2018-2020-ci illərdə isə Oksford Universitetinin Said

Biznes məktəbində ali biznes idarəçiliyi, "Executive MBA" proqramını bitirib.

Kornell Universitetinin ali idarəetmə, Corc Vaşinqton Universitetinin layihələrin idarə olunması və Oksford Universitetinin süni intellekt proqramı da daxil olmaqla bir çox kurs və təlimlərdə iştirak edib.

7 yanvar 2021-ci ildə Emin Əmrullayevin əmri ilə Təhsil İnstitutunun direktoru vəzifəsinə təyin olunub.

2023-cü ilin sentyabrında isə Sumqayıt Dövlət Universitetinin rektoru vəzifəsinə təyin edilib.

□ "Yeni Müsavat"

Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsi (AİHM) 2024-cü ildə Azərbaycandan göndərilmiş 76 ərizəyə mahiyyəti üzrə baxaraq 39 qərar çıxarıb və onların 38-də ən az bir pozuntı müəyyən edib. Məhkəmənin yanvarın 31-də yaydığı 2024-cü il üzrə hesabatına əsasən, ötən il Azərbaycanla bağlı çıxarılmış qərarlarda ən çox ədalətli məhkəmə araşdırması hüququnun pozuntusu aşkarlanıb. Mülkiyyət hüququ, işgəncə və pis rəftara məruz qalmamaq hüququ, ifadə azadlığı, həmçinin toplaşmaq və birləşmək azadlığı Azərbaycanda digər ən çox pozulan hüquqlar sırasındadır. Avropa Məhkəməsi 2024-cü ildə ümumilikdə mahiyyəti üzrə 1102 qərar qəbul edib. Azərbaycan barəsində çıxarılan qərarların sayına (39) görə Avropa Şurasına üzv ölkələr arasında altıncı sırada yer alıb.

Məhkəmə Rusiyaya qarşı 302, Ukraynaya qarşı 158, Türkiyəyə qarşı 73, Rumıniya və İtaliyaya qarşı 58, Macarıstana qarşı isə 51 qərar çıxarıb. Cənubi Qafqaz ölkələrindən Gürcüstan və Ermənistan barəsində isə müvafiq olaraq 18 və 16 qərar elan edilib. Digər tərəfdən, Azərbaycandan göndərilən şikayətlərin sayında ardıcıl ikinci ildir artım qeydə alınıb. Ötən il Azərbaycandan göndərilmiş 600 ərizə qəbul edilib. 2023-cü ildə bu rəqəm 438, 2022-ci ildə isə 389 olmuşdu. Hazırda Azərbaycandan göndərilmiş 1968 ərizə baxılmasını gözləyir və ölkə bu baxımdan Avropa Şurasına üzv ölkələr sırasında 8-ci yerdədir. 2024-cü ilin statistikasına əsasən, AİHM qarşısında baxılmasını gözləyən ümumilikdə 60 mindən bir qədər çox ərizə var. Bu, son beş ildə ən aşağı rəqəmdir. Azərbaycandan Avropa Məhkəməsinə şikayətlərdə artımın səbəbi nədir?

“Yeni Müsavat”a danışan hüquqşünas Qulamhüseyn Əlibəylinin sözlərinə görə, Avropa Məhkəməsinə müraciət hər bir vətəndaşın beynəlxalq normalarla tanıyan fundamental hüququdur: “Şikayət edənlər yerli məhkəmələrin ədalətsiz qərarlarından narazı qaldığı üçün bu addımı atırlar. Bu vəziyyətdən sui-istifadə halları da mümkündür. Amma deməliyəm ki, Azərbaycanın məhkəmə sisteminə ictimai etimad

azdır və vətəndaşlar Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsinə güvənirlər. Bu, həm siyasi xarakterli, həm də digər işlər üzrə olur”. Mütəxəssis həmçinin hakimlərin iş çoxluğundan vaxt tapmadıqlarına görə materiallarla tam tanış ola bilmədiklərini, araşdırılmasını öz köməkçilərinə tapşırıqlarını söyləyir: “Azərbaycanda “telefon hüququ” deyilən anlayış var. Yeni vəzifədən istifadə edərək hakimlərə təsir göstərir. Ona görə də məhkəmə qərarlarında tərəflərdən birinin qaldırdığı vəsatət təmin olunur. Məsələn, cinayət işlərində istintaq orqanlarının gəlidiyi nəticələr cümlə-cümlə məhkəmə qərarlarına köçürülür. Bu da narazılıq doğurur. Məhkəmə baxışı zamanı hakimin tərəflərdən birinə üstünlük verməsi halları olur. Ümumiyyətlə, belə hallarda hakim özünü tərəflərdən birinin nümayəndəsi kimi aparır. Bundan əlavə, müdafiə tərəfinin qoyduğu məsələlər araşdırılmaz. Bütün bunlar bizim məhkəmə sisteminin bəlasıdır. Konkret tapşırıq olmasa da, bəzən hakimlərin istintaq orqanlarından çekindiyini görmək olar. Çünki onların iradəsinin əleyhinə getmək istəmir. Bu da qapalı daire yaradır. Nəticədə qanunsuz həbslər aparılır”.

Hüquqşünas hesab edir ki, bu mənada, Avropa Məhkəməsinin qərarlarına diqqət yetirsək, orada yerli məhkəmənin ədalətli araş-

Azərbaycandan Strasburqa şikayəti onlar göndərir

Avropa Məhkəməsində ölkəmizdən gedən 1968 ərizə baxılmasını gözləyir; **hüquqşünas:** “Həmin qərarlara diqqət yetirsək, orada yerli məhkəmənin ədalətli araşdırma aparmaq hüququnu pozduğu qeyd olunur”

dırma aparmaq hüququnu pozduğu qeyd olunur: “Çünki məhkəmə iclaslarında tələsik iş aparılır, basmaqəlib ifadələrlə qərarlar qəbul olunur. Qərarlar bir-birinə uyğun gəlir, bəzi yerlərdə ad-soyad dəyişir, oxşar qərarlar verilir. Fərq bundadır ki, Avropa Məhkəməsi beynəlxalq doktrinaya söykənir, bizdə isə məhkəmə daxili hüquqa əsaslanır. O nöqtəyi-nəzərdən, bir çox hallarda dövlət və ictimai maraqlar adı ilə istəmədən vətəndaşların hüquqları pozulur. Fikrimcə, hakimlərin peşəkarlıq səviyyəsini artırmaq lazımdır, düzdür, tə-

limlər keçirlər, amma onların işinin ağırlığını azaltmaq lazımdır. Habelə, əgər Avropa Məhkəməsində Azərbaycan dövləti cərimə olunursa, yerli məhkəmədə qərar çıxaran hakim ödənişdə iştirak etməlidir. Yeni cərimə işə baxan hakimin maaşından tutulmalıdır. Bu, hakimlərin işə diqqətlə baxmasına gətirib çıxaracaq. Təəssüflər ki, Avropa Məhkəməsində belə qərarlar hələ çox olacaq”.

Hüquq müdafiəçisi Xəzər Teyyublu isə bildirir ki, Avropa Məhkəməsinə daha çox siyasi işlər üzrə şikayətlər gedir: “Paralel ola-

raq, mülkiyyət hüquqlarının pozulması, həbs qərarları, seçki pozuntuları, medianın azadlıqlarına məhdudiyyətlə bağlı şikayətlər göndərilir. Təbii ki, yerli məhkəmələrin qərarları buna səbəb yaradır. Hətta müxtəlif cinayət işləri, sosial hüquqların pozulması ilə əlaqədar ərizələr də yazılır. Avropa Məhkəməsinin çıxardığı qərarlar isə sonda dövlətə zərər vurur. Çünki təzminat ödəmək məcburiyyətində qalır. Ona görə yaxşı olar ki, məhkəmə-hüquq sisteminə islahatlar dərinləşdirilsin, hakimlərə təsirlər azaldılsın. Bundan başqa, qey-

ri-siyasi məsələlər haqda olan şikayətlər var ki, hakimlərin çıxardığı əsassız qərarlar hökumətin cərimələnməsinə səbəb olur. Bu zaman təzminatın ödənilməsi hakimin üzərinə qoyulmalıdır ki, məsuliyyətini dərk etsin”.

X.Teyyublu təklif edir ki, bu istiqamətdə dəyirmi məsələ qurulsun, hakimyyət orqanlarının nümayəndələri, vəkllər, hüquq müdafiəçiləri, hakimlər müzakirələr aparsınlar: “Çünki hakimlərin çıxardığı qərarlar yekunda dövlətə zərər vurur. Yerli instansiyalar vəsatətləri təmin etmir, Ali Məhkəmə də qərarı dəyişmir, vətəndaş məcbur qalır ki, haqqını Avropada bərpa etsin. Ona görə vəkllər şikayətlər göndərir. Hətta adi sosial və ya əmlak məsələsi ilə bağlı qərarlar olur, yeni siyasi motiv daşımır. Halbuki bu şikayətlərin sayını azaltmaq mümkündür. Ümumiyyətlə, Avropa Məhkəməsinə gedən şikayətlərin artması Azərbaycanın başını uca etmir. Biz qalib ölkəyik, işğala və separatizmə son qoymuşuq, insan hüquqlarının qorunması istiqamətində də bu zəfərə uyğun addımlar atmalıyıq”.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

Seçki məntəqələrində “şəklimi çəkmə” qadağası

Ekspertlər hesab edir ki, bununla bağlı geniş diskussiyalara ehtiyac var

Məntəqə daxilində vətəndaşın razılığı olmadan çekiliş aparmaq dayandırılabilir. Yerli mediada yayılan məlumatlara görə, bununla bağlı Mərkəzi Seçki Komissiyasının (MSK) sədri Məzahir Pənahov danışır. Qurum sədrinin sözlərinə görə, bu proses tamamilə qadağaya səbəb ola bilər: “Vətəndaşla söhbət etmək, onun fikrini almaq olar. Amma onun işinə, prosesə mane olmaq, icazəsiz çekiliş aparmaq doğru deyil”.

Bəzi ekspertlər isə düşünür ki, seçki məntəqələrində çekiliş qadağan olunarsa, bu, ifadə azadlığının və aşkarlıq prinsipinin pozulmasıdır.

Milli Məclisin İnsan hüquqları komitəsinin sədri Zahid Oruc “Turan”a bildirib ki, ötən on illər ərzində ümumi tutduğu xətdən, ideologiyadan və maliyyə mənbəyindən asılı olmayaraq istənilən media orqanının seçki məntəqələrdə çekilişinin qarşısı alınmayıb: “Lakin ayrı-ayrı

məntəqələrdə konkret situasiyada komissiyaların üzvlərinin özü ilə bağlı hər hansı hərəkəti mütləq seçki tələbinə bağlı bir məsələ deyil. Həmin üzvlər sanki onun məntəqədə hərəkətlərini kontrol altına almaq yönündə çekilişlərə etiraz edir. Həqiqətən də həmin şəxslərin seçki prosesinə aid olmayan bütün hərəkətlərini çəkməsi bəzən məntəqələrdə ciddi bir

hüquqi kolliziya yaradır. Media orqanları isə bəyan edirlər ki, bu, ictimai prosesdir və fərdi həyat aspekti yoxdur deyə bu iddia irəli sürülə bilər”.

Z.Oruc hesab edir ki, bununla bağlı geniş diskussiyalara ehtiyac var: “Son illər bir tərəfdən seçki məntəqələrin bir hissəsində vebkameraların qoyulması, digər tərəfdən də hər bir insanda mobil telefonla-

nın olması bir-birini total kontrola almaq təəssüratını yaradır. Bir sıra hallarda da hər hansı bir epizodik şərait çəkilir və o, həmin məntəqədə ümumi seçki durumu kimi təqdim oluna bilər. Bəs belə situasiyada nə olsun? Özü də hibrid informasiya vasitələri genişlənir”.

Deputatın sözlərinə görə, MSK sədrinin dediyi əslə bütün məntəqələrin total olaraq kameralardan, ictimai

mai nəzarətdən kənarda saxlanacağı mənasını daşıyır: “Hesab edirəm ki, siyasi partiyaları, vətəndaş cəmiyyəti birlikdə seçki məntəqələrdə vətəndaşlar arasında toqquşmalar baş verməsin, qanunun gerçək müddəalarını hər kəs özü bildiyi kimi şərh etməsin kimi mövzular ətrafında geniş dialoqlar aparmalıdır. Mən çox arzularıram biz siyasi və ictimai etimadı qarşılıqlı olaraq o dərəcədə yüksəldək ki, artıq seçkilərdə müşahidə prosesini qabartmayaq”.

Vətəndaş Hüquqları İnstitutunun rəhbəri Başir Süleymanlı isə “AzadlıqRadiosu”na bildirib ki, sözügedən açıqlama onda təəccüb doğurdu: “Bir neçə il bundan öncə Məzahir Pənahov çekiliş edənlərə, sosial şəbəkə istifadəçilərinə təşəkkür etmişdi və bildirmişdi ki, bu çekilişlər çox əhəmiyyətlidir. Amma üstündən çox da böyük vaxt keçmədən eyni adamın fərqli açıqlama verməsi ziddiyyətli bir məqam yaradır”.

Ekspertin sözlərinə görə, burada “seçki zamanı vətəndaşın icazəsi olmadan çekiliş etmək olmaz” açıqlaması yanlışdır: “Əvvəla, seçkilər ictimai hadisə olduğu üçün Seçki Məcəlləsinin seçki komissiyalarının şəffaflıq və aşkarlıq prinsipi əsasında fəaliyyət göstərməsi ilə bağlı müddəasına görə, seçki günü çekiliş aparıb məlumatların toplanmasına qadağa qoymaq qanunvericiliyə ziddir. Qanunvericilik birbaşa göstərir ki, seçkilər aşkarlıq şəraitində keçməlidir”.

B.Süleymanlı qeyd edib ki, digər tərəfdən də seçki şəxsi toxunulmazlıq məsələsindən də kənardadır: “Çünki seçki ictimai hadisə olduğu görə şəxslər vətəndaş statusu ilə yanaşı, seçici statusu da daşıyır. Ona görə də hər bir şəxsin səs verməsini və ya pozuntunu çəkmək şəxsi həyata müdaxilə deyil. Onu çəkmək üçün icazə almaq, bu çekilişə qadağa qoymaq ifadə azadlığına və qanunvericiliyə ziddir”.

Onun fikrincə, bu məsələ çox əhəmiyyətli sayılırsa, hökumət qanunvericilikdə dəyişiklər edə bilər.

Bakıda “Rus Evi”nin yerləşdiyi binanın üzərində adının rus dilində yazılması ilə bağlı aidiyyəti qanunvericilik aktları ilə Azərbaycan Dövlət Reklam Agentliyinə (ADRA) verilən səlahiyyətlər çərçivəsində qanunamüvafiq tədbirlərin görülməsi təmin ediləcək.

Bu barədə “Report”un sorğusuna cavab olaraq ADRA-dan bildirilib.

Qeyd olunub ki, “Reklam haqqında” Qanunun 4.7-ci və “Azərbaycan Respublikasında dövlət dili haqqında” qanunun 7.1-1-ci maddələrinə görə reklamvericinin tələbinə əsasən reklam qurğularında yerləşdirilən reklamın mətnində digər dillərdən istifadə olunduğu halda xarici dildə olan mətn dövlət dilində olan mətndən sonra yerləşdirilməli, dövlət dilində olan mətnin tutduğu sahədən böyük olmamalıdır.

Məlumatla görə, reklam qurğularında yerləşdirilən reklamın mətnində digər dillərdən istifadə olunduğu halda xarici dildə olan mətn dövlət dilində olan mətndən sonra yerləşdirilməli, dövlət dilində olan mətnin tutduğu sahədən böyük olmamalıdır.

Agentlikdən bildirilib ki, Azərbaycan Prezidentinin 19 dekabr 2017-ci il tarixli 1743 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Açıq məkanda reklam yerləşdirilməsinə icazə verilməsi və bu sahədə nəzarətin həyata keçirilməsi Qaydası”nın 3.1-ci bəndinə görə, Dövlət Reklam Agentliyi açıq məkanda yerləşdirilmiş (yerləşdirilən) reklam daşıyıcılarının qanunvericiliyin tələblərinə uyğunluğunu yoxlayır, Şəhərsalma və Tikinti Məcəlləsində nəzərdə tutulan hallarda və qaydada, həmçinin “Reklam haqqında” Qanunda nəzərdə tutulmuş qaydaya uyğun olaraq müvafiq göstə-

rişlər verir, reklam qurğularının sökülməsi barədə qərar qəbul edir və onları sökür.

Həmin qaydanın 3.2-3.5-ci bəndlərinə əsasən Dövlət Reklam Agentliyi açıq məkanda icazə əsasında yayımlanan və yerləşdirilməsinə icazə alınması tələb olunmayan reklamlarda “Reklam haqqında” Qanunun və digər qanunvericilik aktlarının pozulması hallarını aşkar etdikdə, eləcə də icazəsiz və yayım haqqını vaxtında ödəmədən reklam yayımı hallarını müəyyənləşdirdikdə, pozuntu halları təsvir olunmaqla, müvafiq akt tərtib edir və həmin pozuntuların 5 gün ərzində aradan qaldırılması barədə reklam yayıcısına icrası məcburi olan yazılı göstəriş verir.

Sözügedən yazılı göstərişdə nəzərdə tutulan tələblər yerinə yetirilmədikdə, qanunvericilik aktlarının müddəaları pozulmaqla yayımlanan reklamın yayımının dayandırılması istiqamətində zəruri tədbirlər görülür.

Bununla yanaşı, adıçəkilən Qaydanın 3.7-ci bəndinə əsasən Dövlət Reklam Agentliyi reklamvericilərin, reklam istehsalçıların, reklam yaradıcılarının, reklam agentlərinin və reklam yayıcılarının hərəkətlərində açıq məkanda reklam üzrə inzibati xəta əlamətləri aşkar etdikdə İnzibati Xətalər Məcəlləsinə

“Rus evi” haqda yeni faktlar - qeydiyyatı yoxmuş, bu qanunları pozub

Azərbaycan Dövlət Reklam Agentliyi səlahiyyətləri çərçivəsində qanunamüvafiq tədbirlərin görülməsini təmin edəcək

uyğun olaraq tədbirlər görür, əvvəl “Rus evi”nin Azərbaycan hüquq-mühafizə orqanlarının gücləndirilmiş nəzarətinə alındığı barədə də xəbər yayılmışdı. Minval.az bildirdi ki, binanın giriş-çıxışlarına xüsusi nəzarət tətbiq edilib, əraziyə müşahidə kameraları quraşdırılıb. Eyni zamanda operativ nəzarətin də həyata keçirildiyi ehtimal olunur.

Qeyd olunan faktla bağlı aidiyyəti qanunvericilik aktları ilə agentliyə verilən səlahiyyətlər çərçivəsində qanunamüvafiq tədbirlərin görülməsi təmin ediləcək.

Yeri gəlmişkən, iki gün

Bundan başqa, Minval.az-ın apardığı araşdırmalar nəticəsində məlum olub ki, “Rus evi”nin Azərbaycan da rəsmi dövlət qeydiyyatı mövcud deyil. Bu fakt indiyə qədər müvafiq qurumların diqqətindən yayınsa da, belə bir mərkəzin hüquqi əsaslar olmadan fəaliyyət göstərməsi, qanunvericiliyə uyğun ola-

raq onun bağlanması tələb edir.

“Rus evi”nin fəaliyyəti ilə bağlı ciddi suallar yaranır. USAİD-in fəaliyyəti kimi, bu təşkilatın da formal olaraq “humanitar layihələr” və “yumşaq güc” prinsipləri adı altında başqa məqsədlər güddüyü ehtimal edilir. Qeyd edək ki, USAİD-in rəhbəri Samanta Pauer Azərbaycana və Türkiyəyə qarşı açıq düşmən münasibəti ilə tanınır. O, həmçinin hazırda terrorizm də daxil olmaqla, bir sıra ağır cinayətlərə görə məhkəmə qarşısına çıxarılan Ruben Vardanyanla yaxın əlaqələrə malikdir.

Qeyd edək ki, “Rossotrudnichestvo”nun rəhbəri Yevgeni Primakovdur. O, 1990-cı il 20 Yanvar hadisələrinin əsas təşkilatçılarından biri olmuş Yevgeni Primakovun nəvəsidir.

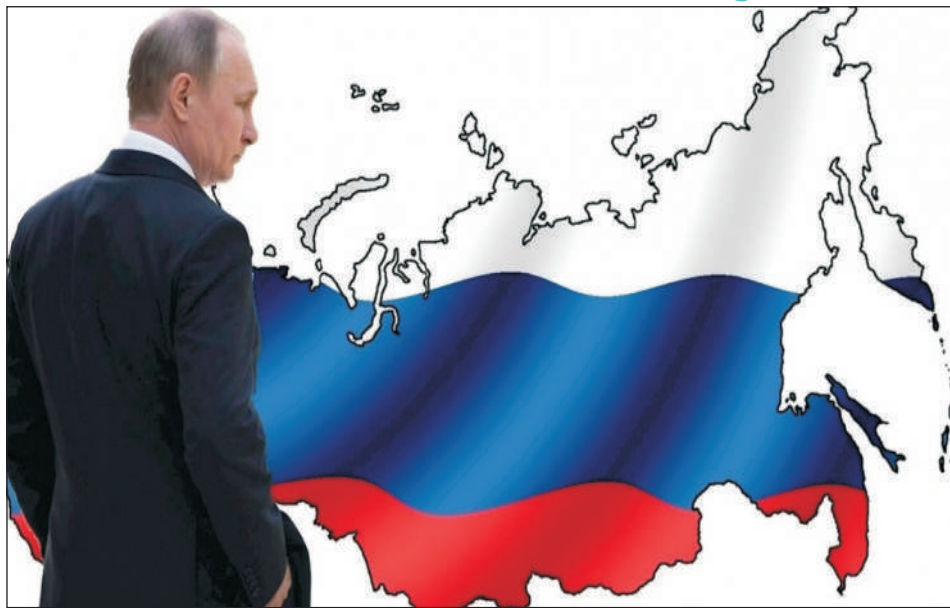
■ **ELSƏN MƏMMƏDƏLİYEV,**
“Yeni Müsavat”

Kremlin üç ölkə hədəfi - B.U.M...

Rusiya imperiyasının dirçəldilməsi planlarında Belarus, Ukrayna və Moldova siyahının başındadır

Skandinaviya və Baltikyanı ölkələr, eləcə də İrlandiya Avropa İttifaqını (Aİ) Rusiyanın enerji şantajı ilə üzləşən Moldovaya dəstəkləməyə çağırır. BNS xəbər verir ki, qeyd olunan ölkələr adından Litvanın xarici işlər naziri Kestutis Budris Brüsseldə Aİ xarici işlər nazirləri qarşısında çıxış edib. O, Moldovaya beynəlxalq yardımı gücləndirmək üçün Avropa Komissiyası və digər mühüm tərəfdaşlarla əməkdaşlığa hazır olduğunu bildirib və vurğulayıb ki, Moldovada parlament seçkiləri yaxınlaşdıqca, hibrid təhdidlərə, dezinformasiyaya və xarici müdaxilələrə qarşı mübarizədə ölkəyə dəstəyi gücləndirmək lazımdır.

Skandinaviya və Baltikyanı ölkələrin, eləcə də İrlandiyanın Moldovadakı vəziyyətlə bağlı ortaq mövqeyini açıqlayarkən, Budris Rusiyanın bu ilki parlament seçkiləri ərəfəsində Moldovada sabitliyi pozmaq məqsədilə qazdan silah kimi istifadə etməsinə diqqət çəkib: “Məqsəd Moldo-

vanın avropapərəst hökumətini gözdən salmaq, seçkilərin nəticələrinə təsir etmək və Moldovanın Aİ-yə integrasiyasını dayandırmaqdır”.

Bundan əlavə, rusiyalı siyasi mühacir, müxalif siyasi strateq və publisist Stanislav Belkovski hesab edir ki, Trampın ABŞ-da prezident seçkisindəki qələbəsinə və Rusiya-Ukrayna müharibəsi

ilə bağlı mövqeyinə əsaslanaraq, Putin öz nəzarətini ələ keçirmək üçün Ukrayna və Moldovada “B” planına yönəlmə bilər. Keçən ilki prezident seçkisi göstərdi ki, Moldovada da işlər asan deyil: hazırkı Prezident Maya Sandu yalnız kiçik fərqlə hakimiyyəti əlində saxlaya bilib.

“Putin rusiyyalı qüvvələri hakimiyyətə gətirə biləcə-

yinə ümid edir, belkə bu il və ya bir az sonra. O, bir çox digər siyasətçilərdən fərqli olaraq tələsmir. Və bununla da hər şey bitəcək”, - deyə Stanislav Belkovski qeyd edib.

Putinin hibrid əməliyyatlarının bu il keçiriləcək parlament seçkilərində Moldovada rusiyyalı qüvvələrin hakimiyyətə gəlməsinə kömək etmək riski nə dərəcədə böyük-

dür? Rəsmi Kişinyov bu təhlükədən xəbərdardır və hər hansı qabaqlayıcı tədbirlər görürmü?

Ayna.az-ın suallarını cavablandıran tanınmış moldovalı ekspert, tarix elmləri doktoru, Effektiv Siyasət İnstitutunun direktoru Vitali Andriyevski deyib ki, Putinin Rusiya imperiyasının dirçəldilməsi planlarında Belarus, Ukrayna və Moldova siyahının başındadır: “Belarus faktiki olaraq nəzarət altına alınıb. Ukraynada müharibə gedir və Putin artıq ərazinin 20%-ni ələ keçirib. Ancaq Trampın təzyiqi ilə sülh bağlansa belə, Rusiya Prezidenti öz planlarından əl çəkməyəcək. O, müəyyən müddətdən sonra hərbi əməliyyatları bərpa edəcək və ya siyasi prosedurlardan istifadə edərək öz marionetlərini Ukraynanın başına qoymağa çalışacaq.

Putin Moldova ilə bağlı planlarından da əl çəkmir. Uzun illər Rusiya Moldova ərazisinin bir hissəsinə (Dnestryanı bölgə) nəzarət edir. Putin Rusiyanın bölgəyə verdiyi pulsuz qaz və pensiyaçılara əlavə ödənişlər hesabına separatçı rejimi dəstəkləmək üçün 12 milyard dollardan çox pul xərcləyib. Son zamanlar Qaqauziya və Moldovanın şimalını Rusiya-

ya daxil etmək əməliyyatı aktiv şəkildə həyata keçirilir.

Yekun məqsəd rusiyyalı nümlü siyasətçiləri hakimiyyətə gətirməkdir. Ötən ilki prezident seçkisi də göstərdi ki, bu, elə də mümkünsüz missiya deyil. Hazırkı avropapərəst prezident Maya Sandu yalnız kiçik fərqlə hakimiyyəti qoruyub saxlaya bildi. Bu il isə parlament seçkiləri var. Moldovanın parlament respublikası olduğunu nəzərə alsaq, bu, ən vacib seçkilərdir.

Ona görə də Kremlin üçün seçkilər ərəfəsində Moldovada vəziyyətin sabitliyini pozmaq vacibdir. Və nəcəqlərdən biri də enerji böhranıdır. Bundan əlavə, Moldovaya qarşı informasiya hücumları güclənir və rusiyyalı partiyalar və təbliğatçılara dəstək artır.

İndiki hakimiyyət bu təhlükənin nə qədər böyük olduğunu anlayır. Ancaq bu, açıq şəkildə kifayət deyil. Daha çox əks tədbirlərə ehtiyac var. Həm də təkçə polis xarakterli deyil, Rusiyanın Moldovada siyasi layihələri maliyyələşdirməsinin qarşısını almağa yönəlib. İnformasiyaya qarşı mübarizə də tələb olunur. Və ən əsası, vətəndaşların Moldovanın inkişafı və modernləşdirilməsi ideyaları üzərində birləşməsi üçün”.

■ **“Yeni Müsavat”**

Noxud boyda problem

Zamin HACI
 zaminhaci@gmail.com

(Novruza hazırlıq məqsədilə yazılan köşə)

Hans Kristian Andersenin “Noxud üstündə yatan şahzadə qız” adlı bapbalaca, yarım səhifəlik bir nağılı var. Nağılda şahzadə oğlan şahzadə qızla evlənməyi arzulayır, lakin əsl şahzadə qız tapa bilmir. Hərəsindən bir nöqsan çıxır.

Bütün dünyanı dolaşır, əldən düşüb məyus halda saraşa dönür. Axşam qapı döyülür, yağışın içindən bir qız gəlir, deyir mən əsl şahzadəyəm. Oğlan buna da inanmır, deyir yoxlayırıq. Qız üçün yatmağa yer düzəldirlər, oğlan gizlicə çarpayının üstünə 1 ədəd noxud qoyur. Sonra noxudun üzərindən 12 pərqə (yəni qu tükündən) döşək, döşəklərin də üstünə 12 yorğan qoyur. Səhər açılır, qızdan soruşurlar necə yatdın, deyir Allah kəssin belə yatağı, çox bərk idi, nəse altı daş kimi bir şey var idi, hər yerim gömgöy olub. (İndi olsa müxbirlərimiz hadisə yerindən reportaj hazırlayar, noxudu və qızın bədənindəki göyərmiş yerləri operativ göstərərdi. AXC-Müsavat dövründə belə faktlar çox olub. Dərəcəlik dövrü idi). Şahzadə oğlan barmağını dişləyir, deyir, aha, istədiyimi tapmışam, yalnız əsl şahzadə o qədər yorğan-döşəyin altındakı noxud dənəsini hiss edə bilərdi.

Axırda evlənilər, toyda şah-plov verilir, qazanın uzunluğu göyə çatır. Mən özüm həmin toyda olmamışam, ancaq qahımlardan gedən vardı, indiyə qədər bigünə duyü qalır. Bəs niyə yadıma düşdü? Söhbət ondadır ki, hazırda bizim siyasi-iqtisadi, hüquqi-sosial vəziyyətimiz məhz noxud dənəsinə də diqqət etməyə imkan verir.

Misal üçün, bugünlərdə xəbər yayıldı ki, unun qiyməti qalxır, çörək bahalaşacaq, nə bilim nə... Hamımız qorxduq. Bəzi xalq şairləri hətta de fakto infarkt oldu. (Şair qafiyəli xəstələnməyə borcludur). Ancaq sonra bahalaşmanın məbləği açıqlandı, bismiş toyuğu gülmək tutdu. Sən demə, 50 kiloluq kisədə unun qiyməti 27 manat 10 qəpik imiş, 1 fevraldan isə olub 27 manat 20 qəpik. Sifir tam onda bir manat bahalaşmış. Yeni 10 qəpik.

Halbuki dünyanın hər yerində milyardlar üstündə mübahisə gedir. Biz isə hər qəpiyin qədrini bilirik. Halal olsun belə hökumətə. Tutun məni, ağlayacağam. Ancaq yenə də bu 10 qəpiklik bahalaşma insanları düşündürmüşdür. Biz, ümumiyyətlə, çox düşüncəli olmuşuq, sizə deməliyəm.

Özü də, dextə yoxdur, 143 milyon oğurlayan generalı da düşünürük, belə qəpik-quruşları da. Son bələdiyyə seçkisində Məzahir müəllim Dəymədağıldı rayonunun Üstüaçıq kəndi üzrə nəticələri ləğv etdi. Sən demə, yeganə saxtakarlıq bu məntəqədə baş veribdir, özü də ibarət olub kənd sakini Gülməmməd müəllimin arvadı Balabəyim xanımın yerinə səs verməsindən. Bütün ölkə üzrə yeganə düzgün olmayan fakt burada qeydiyyatda düşdü, dərhal tədbir görüldü.

Hələ bu harasıdır, dünən saytda xəbər oxudum: məhkəmə 1992-ci ildə dükandan şalvar oğurlayan adama bəraət veribdir. Təsəvvür elə. 33 ildir bu adam həmin oğurluğa görə axtarışda imiş. Şalvarın qiyməti ekspertlər tərəfindən hesablanıb, indiki pulla 42 manat 13 qəpiyə bərabər alınıb. Nəticədə hakim məcbur olub bunu axtarışdan çıxartsın, çünki məbləğ, deyəsən, oğurluq sayılırmı, həm də məsuliyyət müddəti ötübdü.

Əsas odur ədalət zəfər çalıb. Hər qəpiyin yiyəsi bilinməlidir. Üstəlik, hadisənin tarixinə diqqət elədinizmi? 1992. AXC-Müsavat dövrünün qızğın vaxtı. Xalq geyməyə şalvar tapmır, məcbur oğurlayırdı. İndi, məşallah, hökumət hamımıza şalvar da verir, pencək də. Özünü yaxşı aparsan lap ütüləyib verirlər.

Bütün bunlara görə dərin minnətdarlığımı bildirərək noxud boyda nöqtə qoyaraq yazını bitirirəm.

İlon Mask ABŞ Dövlət İdarəetməsinin Effektivliyi Departamenti-nin (DOGE) həmsədri olaraq, 2026-cı ilə qədər federal xərclərin ciddi azaldılması yolu ilə ABŞ-da inflyasiyanı sifirə endirmək üçün strategiya irəli sürüb.

Donald Trampın prezidentliyi dövründə yaradılan və Maskla sahibkar Vivek Ramasvaminin həmsədr olduğu Dövlət İdarəetməsinin Effektivliyi Departamenti federal əməliyyatların yenidən qurulmasına mandat alıb. Agentlik əsas dövlət qurumlarına öz nümayəndələrini göndərərək qənaət imkanlarını müəyyən etməyə və qeyri-effektivliyi aradan qaldırmaq niyyətindədir.

Əvvəlcə Mask dövlət xərclərinin 2 trilyon dollar azaldılmasını təklif edib, lakin sonradan bunun ideal bir sənari olduğunu qəbul edib. Daha pragmatik yanaşma, onun fikrincə, 1 trilyon dollarlıq azalma olardı, lakin o, bu ixtisarlardan həyata keçirilmə vaxtı ilə bağlı konkret məlumat verməyib. Adətən fiskal ekspertlər dövlət büdcəsi strategiyalarını onilliklər üzrə qiymətləndirirlər, iki illik qısa zaman çərçivəsində deyil.

Bir çox iqtisadçılar belə kəskin ixtisarlardan həyata keçirilməsinin mümkünliyinə şübhə ilə yanaşırlar, çünki ABŞ hökumətinin xərclərinin əhəmiyyətli hissəsi Sosial Təminat və Medicare kimi siyasi cəhətdən həssas məcburi proqramlara ayrılır. Digərləri xəbərdarlıq edirlər ki, xərclərin belə sərt azaldılması iqtisadi artımı təşviq etmək əvəzinə, onu boğa bilər.

O da qeyd edilir ki, fiskal siyasətdə belə qısa müddətdə (iki il ərzində) 1-2 trilyon dollarlıq büdcə ixtisarları nadir hallarda effektiv olur və ciddi sosial-iqtisadi risklər daşıyır. Dünyada fiskal siyasət adətən onilliklər üzrə tərtib olunur və dövlət borcunun idarə edilməsi, xərclərin səmərəliliyi və iqtisadi artımla balanslaşdırılır. Qəfil və aqressiv ixtisarlardan iqtisadi şoklara və sosial gərginliyə səbəb ola bilər. Misal üçün, Avropa Birliyi fiskal islahatları Maastricht kriteriyaları çərçivəsində mərhələli şəkildə həyata keçirir. Yaponiya və Kanada kimi ölkələr isə büdcə konsolidasiyasını 10-15 illik planlarla aparırlar. ABŞ-da belə fiskal strategiyalar 5-10 illik proqnozlarla həyata keçirilir (məsələn, 1990-cı illərdə Clinton administrasiyasının büdcə balanslaşdırma planı).

Yeni kəskin fiskal azalmalar iqtisadi resessiya riskini artırır. İctimai sektorun zəifləməsi iqtisadiyyatda özəl sektorun rolunu artırsa da, bu keçid vaxt tələb edir. Büdcə xərclərinin azalması dövlət investisiyalarının azalmasına, bunun nəticəsində də iqtisadi artımın zəifləməsinə səbəb ola bilər. Inflyasiyanın azaldılması üçün yalnız büdcə ixtisarları kifayət deyil. Inflyasiya əsasən pul-kredit si-

Maskın iddialı planının Azərbaycanda tətbiqi

İqtisadçı deyir ki, ölkəmizdə ixtisar iqtisadi aktivliyi tamamilə öldürər, ona görə...

Maskın ABŞ üçün baxışı dərin xərclərin azaldılmasına əsaslanarsa da, Azərbaycanın yolu daha sərt monetar siyasət, büdcə intizamı və strateji investisiyaların birlişməsindən ibarət ola bilər. Nəticədə, inflyasiyanın idarə olunması sadəcə rəqəmlərdən ibarət deyil, bu, iqtisadi tənəzzülə səbəb olmadan dayanıqlı artımı təmin etmək məsələsidir. Maskın antiinflyasiya planının Azərbaycanda tətbiqinə iqtisadçılar nə deyir?

İqtisadçı Eldəniz Əmirov mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a deyib ki, İlon Maskın strategiyası həddindən artıq aqressiv olduğu üçün bu, ABŞ-ın dövlət idarəçiliyinə, ümumiyyətlə, dövlət idarəetmə sistemine uyğun olmayan bir strategiyadır: “Hətta onun bu strategiyası heç bir dəqiq plana və konkret hədəflərə fokuslanmadan, yalnız ehtimal etdiyi uğur üzərində qurulmuş bir yanaşmadır. Bu səbəbdən də ixtisarlardan həcmi birdən-birə iki dəfə dəyişdi - əvvəlcə 2 trilyon dollar azalma nəzərdə tutuldu, daha sonra isə bu rəqəm 1 trilyon dollara endirildi. Hesab edirəm ki, bu cür ixtisarlardan ABŞ-da bir sıra problemlərə yol açar bilər. Hətta 1 trilyon dollarlıq büdcə ixtisarı belə ciddi çətinliklər yarada bilər. Bu ilk növbədə ABŞ iqtisadiyyatı üçün tənəzzül riskini artıracaq, iqtisadi aktivliyi azaldacaq, işsizlik səviyyəsini yüksəldəcək, dövlət investisiyalarını məhdudlaşdıracaq və sosial platformalarda müəyyən gərginliklərə səbəb ola bilər. ABŞ-ın bir neçə iri sosial təyinatlı layihəsi var və bu layihələrin icrasında problemlər yarada bilər. Eyni zamanda müdafiə xərclərinin

Maskın ABŞ üçün təklif etdiyi strategiyaya bənzər şəkildə, Azərbaycan da dövlət xərclərini hərtərəfli nəzərdən keçirməklə faydalana bilər. Daha sərt fiskal siyasət - əsas xərclərə üstünlük verərək qeyri-effektiv subsidiyaları azaltmaq - inflyasiyanı nəzərdə saxlamağa kömək edə bilər. Hökumət artıq daha intizamlı büdcə yanaşmasına keçsə də, qeyri-vacib xərclərin daha da azaldılması tələb olunur.

Maskın ABŞ üçün təklif etdiyi strategiyaya bənzər şəkildə, Azərbaycan da dövlət xərclərini hərtərəfli nəzərdən keçirməklə faydalana bilər. Daha sərt fiskal siyasət - əsas xərclərə üstünlük verərək qeyri-effektiv subsidiyaları azaltmaq - inflyasiyanı nəzərdə saxlamağa kömək edə bilər. Hökumət artıq daha intizamlı büdcə yanaşmasına keçsə də, qeyri-vacib xərclərin daha da azaldılması tələb olunur.

Maskın ABŞ üçün baxışı dərin xərclərin azaldılmasına əsaslanarsa da, Azərbaycanın yolu daha sərt monetar siyasət, büdcə intizamı və strateji investisiyaların birlişməsindən ibarət ola bilər. Nəticədə, inflyasiyanın idarə olunması sadəcə rəqəmlərdən ibarət deyil, bu, iqtisadi tənəzzülə səbəb olmadan dayanıqlı artımı təmin etmək məsələsidir. Maskın antiinflyasiya planının Azərbaycanda tətbiqinə iqtisadçılar nə deyir?

İqtisadçı Eldəniz Əmirov mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a deyib ki, İlon Maskın strategiyası həddindən artıq aqressiv olduğu üçün bu, ABŞ-ın dövlət idarəçiliyinə, ümumiyyətlə, dövlət idarəetmə sistemine uyğun olmayan bir strategiyadır: “Hətta onun bu strategiyası heç bir dəqiq plana və konkret hədəflərə fokuslanmadan, yalnız ehtimal etdiyi uğur üzərində qurulmuş bir yanaşmadır. Bu səbəbdən də ixtisarlardan həcmi birdən-birə iki dəfə dəyişdi - əvvəlcə 2 trilyon dollar azalma nəzərdə tutuldu, daha sonra isə bu rəqəm 1 trilyon dollara endirildi. Hesab edirəm ki, bu cür ixtisarlardan ABŞ-da bir sıra problemlərə yol açar bilər. Hətta 1 trilyon dollarlıq büdcə ixtisarı belə ciddi çətinliklər yarada bilər. Bu ilk növbədə ABŞ iqtisadiyyatı üçün tənəzzül riskini artıracaq, iqtisadi aktivliyi azaldacaq, işsizlik səviyyəsini yüksəldəcək, dövlət investisiyalarını məhdudlaşdıracaq və sosial platformalarda müəyyən gərginliklərə səbəb ola bilər. ABŞ-ın bir neçə iri sosial təyinatlı layihəsi var və bu layihələrin icrasında problemlər yarada bilər. Eyni zamanda müdafiə xərclərinin

azalması ABŞ-ın global hərbi strategiyasına təsir göstərə bilər. Bütün bu risklər ABŞ iqtisadiyyatı üçün yaxşı heç nə vəd etmər. Nəzərə alsaq ki, Trampın tarixi siyasəti ABŞ-da inflyasiyanı dəstəkləyəcək, bu da qiymətlərin yüksəlməsinə və alıcılıq qabiliyyətinin aşağı düşməsinə gətirib çıxaracaq. Belə bir şəraitdə bu qərar ABŞ üçün olduqca risklidir”.

İqtisadçı ABŞ-da mövcud olan bu təcrübənin Azərbaycana tətbiqi məsələsinə də fikir bildirib: “ABŞ-da maliyyə ili 1 oktyabrdan 30 sentyabra qədər davam edir. Bu maliyyə ilində ABŞ-ın federal büdcə xərcləri təxminən 7 trilyon dollara yaxın olub. Azərbaycanda isə büdcə xərcləri təxminən 25 milyard dollar həcmindədir. Bu, müqayisəolunmaz bir səviyyədir. Üstəlik, adam başına düşən ÜDM göstəricisinə baxdıqda, ABŞ-da bu rəqəm 86-87 min dollar düşür. Azərbaycanda isə bu göstərici cəmi 7,5 min (7412 dollar) dollar düşür. Yeni adam başına düşən ÜDM ABŞ-dan 10 dəfədən çox azdır. Belə bir şəraitdə xərclərin azaldılması ilə hədəflərə nail olmaq mümkün deyil - bu, birmənalıdır. Çünki Azərbaycanda dövlət xərcləri iqtisadi aktivliyin əsas drayveridir. Buna görə də ixtisar iqtisadi aktivliyi tamamilə öldürər. Diqqət xərclərin azaldılmasına deyil, səmərəliliyin artırılmasına ayrılmalıdır. Büdcə şəffaflığı artırılmalıdır, satınalma prosesləri şəffaf olmalıdır. Dövlət investisiyalarının effektivliyi artırılmalıdır. Biz məhz bu istiqamətlərdə islahatlara getməliyik”.

□ **Afaq MİRAYIQ,**
“Yeni Müsavat”

"Hadisə baş verib və mən İmişlinin hər iki deputatı ilə söhbət etdim. İcra başçısı rayon mərkəzindən üç kilometr aralıdadır, niyə camaatın yanına gəlmədi? Polis rəisi niyə o camaatın qabağına çıxmadı? Bir dəne prokurordan savayı başqa bir adam o camaatın qabağına çıxmadı. Bu xalqdır. İnsanları başa salmaq lazımdır. Səni orada öldürəcəkdilər?"

Əksinə, qabaqlarına polis düzdülər. Bu, insanlarda qıcıq yaratdı. Bütün Azərbaycan xalqı Prezidenti dəstəkləyir, sevir. Bizim hamımızın canı Prezidentə fədadır. Amma çıx camaatın qarşısına, camaatı başa sal. Niyə camaatdan kənar qaçırsız? Nəyə görə?" Milli Məclisin Regional məsələlər komitəsinin sədri Siyavuş Novruzov parlamentin yaz sessiyasının ilk plenar iclasında belə deyib. "Əgər onun üzü yoxdursa camaatın qabağına çıxmağa, onda gedib ərizəsini yazıb çıxsın, evinə getsin", - deyə o bildirib.

Qeyd edək ki, İmişlinin icra başçısı 1967-ci il təvəllüdlü Elçin Rzayevdir. O, 2018-ci ilin fevral ayından Yasamal Rayon İcra Hakimiyyəti başçısının birinci müavini vəzifəsini icra edib. Ondən əvvəl Yasamal RİH-in Ərazi idarəetmə və yerli özünüidaretmə orqanları ilə iş şöbəsinin müdiri vəzifəsində işləyib. E.Rzayev əvvəllər Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsində də çalışıb. 2020-ci ilin mayından isə İmişlinin icra başçısıdır.

Səslənən ittihamlarla əlaqədar İmişli Rayon İcra Hakimiyyətinin mövqeyini öyrənməyə çalışsaq da, mümkün olmadı. İnternetdə əlaqə saxlamaq üçün yerləşdirilən heç bir nömrəyə cavab verən tapılmadı. Elçin Rzayevin isə çox güman ki, mobil nömrəsini ona yaxın olan şəxslərdən başqa kimsə bilmir...

Qeyd edək ki, S. Novruzovun bu çıxışını gecikmiş çıxış olsa da, icra başçısı ilə bağlı olan hissəsini haqlı sayanlar kifayət qədərdir. Amma S. Novruzovun çıxışı İmişlidən olan deputat Razi Nurullayevi narazı salıb. O, sosial şəbəkə səhifəsində "İmişli hadisələri

ilə bağlı rayon rəhbərliyinə daxil olan şəxslərlə, o cümlədən başçı və polis rəisi ilə də söhbət etmişəm və yenə də edəcəyik, müzakirələr aparacağıq. Siyavuş Novruzovun çıxışında "İmişli deputatları ilə söhbət etmişəm, onlar mənə deyib" fikri tam olaraq kökündən yanlış idi. Sözlünüzü demək istəyirsiniz, kişi kimi deyil, daha başqalarının kölgəsinə ehtiyac duymayın" yazıb. Komitə sədri isə "Razi kimdir mənim haqqımda nəse desin, yazsın. Razinin nə dedi, nə yazdığı mənə maraqlı deyil. Onun haqqımda nəse yazdığını eşitmişəm, oxumamışam, vecimə də deyil. Mənə global, vacib məsələlər haqqında soruşun, Razi haqqında yox!" deyib.

Sabiq maliyyə naziri, siyasi və iqtisadi məsələlər üzrə şərhçi Fikrət Yusifov hesab edir ki, rayon icra başçısına tənqidi haqlı sayır: "O, sıradan bir avtomobil qəzası olsaydı, insanların hadisəyə bu qədər emosional yanaşması da mümkün deyildi. Kimin günahkar olmasından asılı olmayaraq, hadisə Dövlət Yol Polisi əməkdaşı tərəfindən törədilib. Deməli, bu hadisədə dövlətin adı var. Ən azından buna görə hadisənin ilk anındaca İmişli rayonunda icra hakimiyyətinin başçısı başda olmaqla, dövlət adına kim varsa hamısı həmin hadisə yerinə gəlib, insanları sakitləşdirməyə çalışmalıydı. Bir sözlə, icra başçısı hadisə yerinə gəlməklə nümunə sərgiləməli idi. Çox təəssüf ki, bir çox rayonlarda icra hakimiyyətlərinin başçıları və onlardan nümunə götürən yerli məmurlar özlərini xalqdan ayrı tutur, insanlara yuxarıdan aşağı baxırlar". **Sabiq nazir hesab**

İcra başçısı "niyə xalqın qarşısına çıxmadı" qalmaqalı

Siyavuş Novruzovun İmişlinin rəhbəri haqda dediklərinə dəstək gəldi; Elçin Rzayev niyə susur?

Elçin Rzayev edir ki, bu idarəçilik sistemi köhnəlib və onun dəyişdirilməsi zamanı çatıb: "Azərbaycanda 86 icra başçısı fəaliyyət göstərir. Belə mötəbər vəzifəyə bu qədər adamı seçib, təyin etmək də o qədər asan məsələ deyil. Dövlət başçısı bunların hamısını yaxından tanıya bilməz, bu mümkün deyil".

AMİP liderinin köməkçisi, politoloq Əli Orucov da S. Novruzovun dediklərinə haqq qazandırdı: "Siyavuş Novruzovun tənqidi fikirlərini və iradlarını haqlı hesab edirəm. Həqiqətən də həmin vaxt hiddətlənmiş və gərilmiş

emosiyalarla hərəkət edən insanların qarşısına rayonun səlahiyyətli və məsul şəxsləri çıxsaydılar, bəlkə də hadisələr bu məcrayadək gəlməzdi. İnsanları məhz daha da qəzəbləndirən rayonun rəhbər şəxslərinin etinasızlığı və biganəliyi olub desəm yanlışlamaram. Azərbaycanda hər il yüzlərlə yol-nəqliyyat hadisəsi baş verir və onlarla insan bu faciənin qurbanına çevrilir. Nədən həmin qəza İmişli sakinlərində bu qədər qəzəb və etirazlar yaratdı və küçələrə çıxdılar? Həqiqətən də Siyavuş Novruzov haqlı sual qoyur, niyə rayona

cavabdehlik daşıyan və Prezidentin nümayəndəsi sayılan icra başçısı Elçin Rzayev yaxında ola-ola insanların qarşısına çıxıb izahat işi aparmadı, onları sakitləşdirmədi? O, rayon sakinlərindən özünü təcrid edirsə və yaxud qorxursa, necə icra başçısı ola bilər? Fikrimcə, bir sıra məsul şəxslər dərhal vəzifələrindən uzaqlaşdırılmalıdır. Təəssüf ki, belə hallar bir çox rayonlar üçün xarakterikdir. Başçılar rayon sakinlərini yad və ögey hesab edir. Özləri üçün rahat şərait qurublar və biznesləri

ilə məşğuldurlar. Əhəlinin problemləri ilə maraqlanmırlar, heç onların qəbuluna düşmək mümkün deyil. İmişli hadisələrində oradan mandat alan deputatlar da "sinifdə qaldı". Milli Məclisdə bir dəfə də olsun məsələnin müzakirəsinə cəhd göstərilmədi. Ümumiyyətlə, ölkənin problemlərinin mütəmadi olaraq parlamentdə qaldırılması onun həll olunmasına da təsir göstərə bilər və yerli məmurlar da anlayırlar ki, diqqət mərkəzindədirlər və daha məsuliyyətli olurlar. Məncə, belə xoş olmayan mənzərənin təkrarlanmaması üçün struktur islahatlarına, fundamental dəyişimlərə ciddi zərurət var. Köhnəmiş və öz yarımaz fəaliyyəti ilə insanları cana doydurmuş, inkişafa əngəl olan qurumlar ya ləğv edilməli, yaxud da yenilənməlidir. Rayon icra hakimiyyətləri də artıq dövlətə, büdcəyə və xalqa yük olduğundan onun da mövcudluğuna son qoyularaq iqtisadi rayonlar üzrə Prezidentin səlahiyyətli nümayəndəlik institutlarına verilməli, effektivliyə, mobilliyə, səmərəliliyə nail olunmalıdır".

□ **Cavansir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

Özəl xəstəxanalarda niyə yoxlamalar aparılmır?

Ekspertlər deyir ki, bu məsələlər lisenziya ilə qaydaya salınmalı, akkreditasiya sistemi tətbiq edilməlidir

"Müəyyən yoxlamaların ləğvinin bəzi özəl tibb müəssisələrində gigiyena, xidmət keyfiyyəti və peşəkar standartların aşağı düşməsinə səbəb olduğu hamımıza məlumdur". **Bunu deputat Rəşad Mahmudov Milli Məclisin son plenar iclasında bildirib.**

Deputat qeyd edib ki, bəzi özəl müəssisələr yoxlamaların olmamasından sui-istifadə edərək keyfiyyətsiz və sertifikatlı tibbi xidmətlər təqdim edir: "İstehlakçı hüquqlarının müdafiəsində problemlər yaranıb. Saxta və standartlara cavab verməyən müəssisələrin çoxalmasını müşahidə edirik. Bu o demək deyil ki, ölkədəki bütün özəl tibb müəssisələrinin hər birində problemlər var. Ölkədə kifayət qədər yüksək səviyyədə xidmət göstərən tibb müəssisələrimiz var. Dünya təcrübəsindən də bilir ki, özəl tibb müəssisələri həm də ölkələrdə ümumi tibbi keyfiyyətin artırılması üçün lokomotiv rolunu oynayır. Amma nəzakətsiz qalan bəzi tibb müəssisələrinin sui-istifadə edərək bu şəkildə addımlar atması ölkədə cəmiyyətlə tibb sahəsi mütəxəssisləri arasında uçurumların yaranmasına səbəb olur. Bu yoxlamaların dayandırıl-

masından sui-istifadə hallarının aradan qaldırılması üçün müzakirələr aparılmasına, bəlli qayda və qanunların düzənlənməsinə ehtiyac var".

Tanınmış həkim Adil Qeybullayev "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirib ki, mülkiyyət formasından

asılı olmayaraq, hər bir tibb müəssisəsi Azərbaycan qanunları ilə fəaliyyət göstərməlidir: "Çox təəssüflər olsun ki, müxtəlif gözəllik salonlarında, bəzi özəl klinikalarda lisenziya ilə verilməmiş hüquq və imkanlardan kənar fəaliyyətlərlə məşğul

olurlar. Gözəllik salonlarında tibbi prosedurların, kosmetoloji işlərin aparılması tamamı ilə qadağandır, dünyanın heç yerində belə şey yoxdur. Hər bir özəl xəstəxana lisenziya ilə ona verilən tibbi fəaliyyət hüququ əsasında işləməlidir. Hər xəstəxanada doğuş, gənəlmə, reanimasiya tələb edən ürək əməliyyatı keçirilə bilməz. Lisenziyada bunlar nəzərdə tutulmayıbsa, deməli, həmin xəstəxana bu işlərlə məşğul olmamalıdır. Özəl klinikaların fəaliyyəti təftiş edilməlidir. Orada ixtisasına uyğun olmayan və yaxud da saxta sənədlə çalışan insanlar aşkarlanır. Bu məsələlər lisenziya ilə qaydaya salınmalı, akkreditasiya sistemi tətbiq edilməlidir".

İnvaziv ağrı mütəxəssisi, həkim Zülfüqar Yusifov "Yeni Müsavat"a mövzunu şərh edərkən deyib ki, özəl klinikaların fəaliyyəti Nazirlər Kabinetinin xüsusi qaydaları ilə tənzimlənir: "Özəl xəstəxana yaradılarkən onun bütün parametrləri Səhiyyə

Nazirliyinə təqdim olunur. Nazirliyin 37 nömrəli təlimatı var, klinika onun əsasında yaradılır. Burada ayrı-ayrı şöbələrin, palataların qurulması üçün xüsusi tələblər var. Səhiyyə Nazirliyinin özəl qurumlara lisenziya verən şöbəsi tərəfindən mütəmadi olaraq əlaqə saxlanılır və onların tövsiyələri ilə işlər görülür. Sonda həmin şöbənin əməkdaşları tərəfindən hazırlıqlar dəyərləndirilir və işə başlamaq üçün lisenziya verilir. Onu da qeyd edim ki, lisenziya verildikdən klinikada çalışacaq kadrlar da sertifikatlı yadən keçməlidirlər. Bu tələblər olmasa, "ASAN xidmət" tərəfindən müraciət sənədləri götürülmür. Özəl klinikada mütəmadi yoxlamaların olması da işə fayda verən məsələ deyil. Çünki özəl klinikaların özlərinin daxili qaydaları var. Qanunvericilikdə də vaxtaşırı yoxlamalarla bağlı göstəriş yoxdur.

Əlbəttə ki, fəaliyyət dövründə kənaraçıxmalar, şikayətlər olduqda Səhiyyə Nazirliyinin müvafiq komissiyası tərəfindən özəl müəssisədə araşdırmalar aparılır".

□ **Sahənə RƏHİMLİ,**
Yeni Müsavat

Azərbaycanda Amnistiya Aktının qəbuluna ehtiyac var. Bunu Milli Məclisin 2025-ci il yaz sessiyasının ilk plenar iclasında çıxışı zamanı Regional məsələlər komitəsinin sədri Siyavuş Novruzov deyib.

Deputat bildirib ki, Azərbaycan 13 amnistiya aktı və 70-dən çox əfv sərəncamı qəbul olunub. "Parlament yenə təşəbbüs göstərib Müstəqillik Günündə belə bir Amnistiya Aktını işləyib hazırlaya bilər. Əfv sərəncamları olur, amma Amnistiya Aktının əhatə dairəsi daha genişdir. Xüsusilə Azərbaycanın ərazi bütövlüyü uğrunda döyüşüb sonradan səhvə yol verən insanlar var ki, indi də həbsdədirlər. Bu Amnistiya Aktının qəbulu onları da sevindirir", - deyə S. Novruzov qeyd edib.

Son olaraq 2021-ci ildə 8 Noyabr - Zəfər Günü münasi-

bətə amnistiya elan edilib. Amnistiya yunan sözü olub, "unutmaq", "bağışlamaq" mənasını verir. Amnistiya cinayət hadisəsi törətmiş şəxslər barəsində dövlətin iradəsi ilə həyata keçirilən humanist tədbir olub, bir qayda olaraq ölkədə iqtisadi, sosial sahədə əldə olunan görkəmli nailiyyətlər, beynəlxalq aləmdə tarixi əhəmiyyət kəsb edən əlamətdar hadisələrlə bağlı dövlətin ali nümayəndəli orqanı və ya dövlət başçısı tərəfindən qəbul olunur. Görkəmli dövlət və ictimai xadimlərin yubileyləri şərəfinə amnistiya aktlarının verilməsi hallarına da tə-

Əfv gözləyərkən, amnistiya?

"Suverenlik və Konstitusiyaya İli"nin daha bir xoş sürprizi ola bilər

sadüf edilir. Azərbaycan Konstitusiyasının 95-ci maddəsinə əsasən amnistiya aktlarının qəbulu Milli Məclisin səlahiyyətinə aiddir.

Azərbaycan Cinayət Məcəlləsinə əsasən, amnistiya aktı fərdi qaydada müəyyən edilməyən şəxslər barəsində Milli Məclis tərəfindən qəbul edilir. Cinayət törətmiş şəxslər amnistiya aktı ilə cinayət məsuliyyətindən azad edilə bilər.

O bildirib ki, Azərbaycan Prezidenti yanında Əfv Məsələləri Komissiyası adətən yanvar ayından işləməyə başlayır, müraciətləri təhlil edir və sənədlər hazır olandan sonra cənab Prezidentə təqdim olunur: "Çox güman ki, yaxın vaxtlarda yenə Əfv Məsələləri Komissiyasının iclasları başlayacaq və müraciətlərin müzakirəsindən asılı olaraq cənab Prezidentə sənədlər təqdim olunacaq. Ola-

bilsin ki, mart və ya may aylarında yenidən əfv sərəncamı imzalanın".

Milli Məclisin İnsan hüquqları komitəsinin sədr müavini Arzuxan Əlizadə "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Azərbaycan Prezidenti 2025-ci il "Suverenlik və Konstitusiyaya İli" elan edib. Bu baxımdan da ehtimal böyükdür ki, bu il amnistiya aktı qəbul edilsin: "Təbii ki, mütləq olaraq əfv sərəncamları imzalanır, Əfv Komissiyası fəaliyyət göstərir. Komissiyaya edilən müraciətlər dəqiqliklə öyrənilir və təqdim olunur. Cənab Prezident bununla bağlı əfv sərəncamları imzalayır.

nəticəsində minlərlə insan azadlığa qovuşub. Həm amnistiya, həm də əfv humanist aksiya olmaqla yanaşı, ciddi hüquqi addımdır: "Amnistiya aktı təşəbbüsü adətən cənab Prezident İlham Əliyev və ya birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyeva tərəfindən qaldırılır. Əfv sərəncamı imzalamaq isə ölkə Prezidentinin müstəsna səlahiyyətinə aid olan məsələdir. Əgər qarşıdakı yaxın dövrdə amnistiya aktı təşəbbüsü yə-nə də irəli sürüləcəksə, çox yaxşı və alqışlanmalı hadisə olacaq. Şəxsən mənə bu barədə dəqiq məlumat yox-

Aliment Fondu aliment verəcək, yoxsa? Ekspert: "Azərbaycanda da bu sistem yaranacaqsa, onun müsbət və mənfi tərəfləri ola bilər, çünki..."

"Milli Məclisə illik hesabat təqdim edərkən tövsiyə olunan məsələlərdən biri də aliment fondudur. Bunun üzərində işlər davam edir. Hesab edirəm ki, fond problemləri həll etmək gücündə olmalıdır. Şəffaf, rahat, nəticəsi olan bir fəaliyyət göstərməlidir. Hazırda bununla bağlı təhlillər aparılır ki, bu fonda nə qədər ehtiyac var, bu ehtiyacları nəzərə almaq üçün hansı imkanları nəzərə almaq lazımdır", - deyər Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Bahar Muradova medi-aya bildirib.

Qeyd edək ki, dünyanın bir çox ölkələrində hökumət tərəfindən aliment fondu yaradılıb. Əgər valideyn üzərinə düşən öhdəliyi yerinə yetirə bilmirsə - aliment pulunu ödəməyə imkanı çatmırsa, bu zaman dövlət alimentin ödənilməsinə öz üzərinə götürür.

Uzun müddətdir ki, Azərbaycanda da Aliment Fondu yaradılması məsələsi müzakirə edilir. Zaman-zaman bu məsələ ilə razılaşırlar və bunu qəbul etməyənlər olub. Amma əksəriyyət hesab edir ki, aliment fondunun yaradılması boşandıqdan sonra keçmiş həyat yoldaşına aliment ala bilməyən qadınlar üçün çıxış yolu olacaq. Belə ki, qadın, uşağı üçün alimenti dövlətdən alacaq. Buna fondun vəsaiti; boşanıb uşaqlarına aliment verməkdən boyun qaçıran, işsizliyi bəhanə edən kişilərdən toplanacaq. Aliment verməyib işsizliyi bəhanə edən kişi, müxtəlif işlərə yönləndiriləcək.

Bir müddət əvvəl ombudsman Səbinə Əliyeva, Aliment Fondunun yaradılması ilə bağlı təklif irəli sürmüşdü. Qeyd edilmişdi ki, uşağın saxlanması üçün məhkəmənin təyin etdiyi alimentin dövlət tərəfindən (sonradan borcludan məcburi qaydada alınması şərti ilə) ödənilməsi üzrə mexanizmi (Aliment Fondu) yaradılmalıdır. Ailə Məcəlləsinin 78-ci maddəsinə görə, valideynlər uşaqlarını saxlamağa borcludurlar. Maddəyə görə, hər ay uşağın saxlanması üçün sabit vəsait ayrılmalıdır. Aliment ayrılması barədə razılıq olmadıqda, məhkəmə tərəfindən müəyyənləşdirilir. Belə ki, bir uşağa görə, qazancın və ya valideynlərin başqa gəlirlərinin 4/1 hissəsi, 2 uşağa görə 3/1 hissəsi, 3 və daha çox uşağa görə gəlirin yarısı miq-

darında aliment tutulur. Bu vəsait, istisna hallarda məhkəmə tərəfindən artırılma və ya azaldıla bilər.

Onu da qeyd edək ki, 2024-cü ildən Azərbaycanda alimentin minimum məbləği qaldırılıb. Belə ki, Azərbaycanda alimentin minimum məbləği və ya miqdarı 220 manatdan 235 manata qaldırılıb. "Azərbaycan Respublikasında 2024-cü il üçün yaşayış minimumu haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu"na əsasən, bu il üçün yaşayış minimumu uşaqlar üçün 235 manat məbləğində müəyyən edilib.

Mövzu ilə bağlı vəkil Anar Məmişov "Yeni Müsavat"a danışdı. Vəkil qeyd edib ki, ölkəmizdə də Aliment Fondunun yaradılmasının həm müsbət həm də

mənfi tərəfləri ola bilər: "Aliment Fondunun yaradılmasının müsbət tərəfi budur ki, uşaqlar üçün dərhal hər ayın sonunda dövlət tərəfindən əmək haqqı kimi alimentlər alınla biləcək. Pul birbaşa karta köçürülür və mübahisələr artıq vətəndaşlar arasında deyil, dövlətlə vətəndaşlar arasında yaranır. Beləliklə, dövlət pulu ödəyir və gələcəkdə onun qaytarılmasını tələb edir.

Amma bunun mənfi cəhətləri də var. Bu, əsasən formal boşanmaların mümkünlüyü ilə bağlıdır. Azərbaycanda bununla bağlı təcrübə mövcuddur. Məsələn, ünvanlı sosial yardımla əlaqədar olaraq, uzun illər çoxuşaqlı ailələr formal boşanıb, məhkəmə qərarı ilə aliment təyin etdimirdilər. Sonradan qadınlar ünvanlı sosial yardıma müraciət edirdilər. Çünki

qanuna əsasən, 8 yaşına qədər uşağı olan qadınlar əmək qabiliyyəti olmayan şəxslər kateqoriyasına daxil edilir və onlar həm özü, həm də uşaqları üçün normal sosial yardım alırdı. İndi eyni problem bu məsələdə də yaranı bilər: gələcəkdə formal boşanmalar baş verərsə və aliment müəyyənləşdirilsə, vətəndaş Aliment Fondundan pul alıb, vəziyyətdən sui-istifadə edə bilər. Bu halda birinci növbədə nəzarət mexanizmi gücləndirilməlidir. Məsələn, dövlət ciddi şəkildə araşdırma apararaq öyrənməlidir ki, həqiqətən uşaqlar valideyndən ayrı yaşayırmı, boşanma formal, yoxsa doğrudurmu və sairə. Lakin burada əsas çətinlik ondan ibarətdir ki, kifayət qədər boşanmış ailə və aliment alan şəxs var, buna görə də bu məsələnin araşdırılması çətin olacaq. Əsas problem də məhz alimentdən sui-istifadə halları ilə bağlıdır. Amma müsbət tərəfi təbii ki, daha çoxdur. Qeyd etdiyim kimi, ən azından uşaqların təminatı yaxşılaşacaq. Uşaqlar alimenti əməkhaqqı kimi birbaşa alacaqlar və qadın məhkəmə icraçılarına müraciət edib alimentin ödənilməsinə tələb etmək məcburiyyətində qalmayacaq. Get-gəllər aradan qalxacaq.

Dövlət alimenti özü topladıqda isə icra məmurlarının işi indikindən daha sistemli və səmərəli olacaq. Ən azından, bu sistem dövlət tərəfindən idarə ediləcəyi üçün icra məmurlarının sayı və nəzarəti də artırılma bilər.

Yeni bu məsələdə müsbət tərəf odur ki, mübahisə iki şəxs arasında olanda, həm onların arasında aqressiya artır, həm də bu aqressiyanın qurbanı uşaqlar olur. Məsələn, ana alimenti almadıqda, uşaq düşüncə bilər ki, "Atam pul vermir, ona görə mən də ala bilmirəm" və s.

Bundan başqa, aliment uşağın 18 yaşına qədər davam edən periodik bir ödənişdir, yeni bir dəfə həll olunan məsələ deyil. Məsələn, üç ay ödənilir, beş ay ödənilir, beş ay ödənilir, bir ay ödənilir. Halbuki uşaqların bəzi ehtiyacları var ki, onlar davamlıdır - məsələn, təhsil haqqı, idmana yazılmaq, kurslara getmək və s. Bu xərclər daimidir və alimentin gecikməsi uşaqların bu imkanlardan məhrum olmasına, hətta aqressiyanın artmasına səbəb ola bilər. Belə hallarda isə neqativ nəticələrə gətirib çıxarması mümkündür. Həmçinin bəzi hallarda bu mübahisələr cinayət hadisələrinə də yol açma bilər. Amma təbii ki, bu sistem tam olaraq problemlərin qarşısını ala biləcəkdir, bu, bir qədər mübahisəlidir. Çünki ata ödənişdən azad olunmur. Aliment ananın hesabına köçürüldükdə, ata dövlət idarəsinə gedib "Sən pulu aldın, mən də artıq borc ödəmirəm" deyə bilər. Bu da yenə müəyyən mübahisələrə yol açma bilər.

Təbii ki, burada bir məsələ də var. Bu sistemi hamıya tətbiq etməyə ehtiyac olmayacaq. Çünki nəzərə alsaq ki, aliment iki formada mövcuddur: biri sabit məbləğ şəklində, digəri isə əmək haqqı əsasında hesablanır. Əgər atanın stabil işi və rəsmi əməkhaqqı varsa, bu sisteme ehtiyac qalmır. Belə hallarda məhkəmə qətnəməsi iş yerinə göndərilir və hər ay mühasibatlıq həmin məbləği avtomatik olaraq ananın hesabına köçürür. Bu halda heç bir mübahisə yaranmır. Bu sistem daha çox sabit gəliri olmayan və ya işləməyən şəxslərə aiddir. Belə hallarda dövlət həmin şəxsləri işsiz kimi qeydiyyata alıb, onlara iş təklif edə və əməkhaqqı əsasında ödəniş sistemini tətbiq edə bilər".

Xəlida GƏRAY, "Yeni Müsavat"

Azərbaycan Dövlət Neft Şirkəti (SOCAR) "Union Energy" şirkəti ilə İsrailin Aralıq dənizi hövzəsində ən iri qaz yataqlarından biri olan və böyük önəm daşıyan "Tamar" layihəsində effektiv olaraq 10% payın alınması üzrə müqavilə imzalayıb. SOCAR-ın məlumatında deyilir ki, müqavilənin qüvvəyə minməsi üçün müəyyən şərtlərin yerinə yetirilməsi, o cümlədən müvafiq qaydada tənzimləyici və digər təsdiqlərin alınması tələb olunur.

"Bununla da SOCAR Aralıq dənizi hövzəsində "upstream" sahəsində investisiya layihələrini həyata keçirməyə başlayır. SOCAR xarici ölkələrdə strateji aktivlərdə iştirak payının alınması istiqamətində bundan sonra da fəaliyyətini davam etdirəcək", məlumatda deyilir.

"Tamar" təbii qaz yatağı Aralıq dənizində İsrail sahillərində yerləşir. 2009-cu ildə kəşf edilib və 2013-cü ildən istifadəyə verilən yatağın 389 milyard kubmetr təbii qaz ehtiyatına malik olduğu təxmin edilir. "Tamar" layihəsinin operatoru ABŞ-ın "Chevron" şirkətidir.

2024-cü ilin mart ayına olan açıq mənbə məlumatlarına əsasən, səhmdarlar: Chevron Corp. (ABŞ) - 25%, Isramco (İsrail) - 28,75%, Mubadala Energy (BƏƏ) - 11%, Union Energy (Nigeriya) - 11%, Tamar Petroleum (İsrail) - 16,75%, Dor Gas (İsrail) - 4% və Everest (İsrail) - 3,5%.

Bəs görəsən, SOCAR-ın "Tamar" layihəsində pay alması Azərbaycanın beynəlxalq enerji bazarındakı mövqeyinə necə təsir göstərə bilər? Bu investisiya SOCAR-ın gələcəkdə Aralıq dənizi hövzəsində digər layihələrə qoşulması üçün nə dərəcədə strateji əhəmiyyət daşıyır?

Qeyd edək ki, SOCAR bundan əvvəl apancı ölkələrlə mühüm layihələrə imza atıb. 2023-cü il yanvarın 15-də Əbu-Dabi şəhərində Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti ilə Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin "Masdar" şirkəti arasında Azərbaycan Respublikasının

da 2 QVt gücündə Dənizdə Külək və Hidrogen Layihələrinin işlənməsinə dair Birgə İşlənmə Sazişi, həmçinin 1 QVt gücündə Günəş Fotovoltaik və 1 QVt gücündə Quruda Külək Layihələrinin işlənməsinə dair Birgə İşlənmə Sazişi imzalanıb. Qurumdan bildirilib ki, Azərbaycanda 2030-cu ilə qədər elektrik enerjisi istehsalı gücündə bərpa olunan enerji mənbələrinin payının 30%-ə çatdırılması hədəflənir.

Azərbaycan dövlətinin Avropa qitəsində həm təbii qaz, həm də bərpa olunan enerji istehsalı ilə bağlı gələcək layihələri də eyni uğurla həyata keçirilir. Prezident İlham Əliyev ötən il Bakıda Cənub Qaz Dəhlizi Məşvərət Şurası çərçivəsində nazirlərin 10-cu iclası və Yaşıl Enerji Məşvərət Şurası çərçivəsində nazirlərin 2-ci iclasındakı çıxışında bildirdi ki, Avropa İttifaqından Azərbaycan qazına böyük tələbat var idi və indi də var. Dövlət başçısının sözlərinə görə, Cənub Qaz Dəhlizinin genişləndirilməsi və hər hansı digər təbii qaz layihələri ehtiva olunmalıdır ki, əsas hədəfimizə zərər dəyməsin. Təbii ki, qaz təchizatının şəxələndirilməsi istiqamətində atılan addımlar çox vacibdir. Cənub Qaz Dəhlizi qaz tədarükünü ikiqat artırmaq potensialına malikdir, baxmayaraq ki, bu, müəyyən investisiya və vaxt tələb edir.

Neft və qaz ehtiyatları ilə zəngin olan Azərbaycan son illər Avropaya "mavi yanacaq" ixracını genişləndirib. Azərbaycan Avropanın enerji təhlükəsizliyinə mühüm töhfə verir və Avrasiyanın enerji xəritəsini formalaşdırır. Hazırda Azərbaycan qazının ixrac tədarükünün təxminən 50 faizi Avropa ölkələrinin payına düşür. Azərbaycanın İtaliya, Yunanıstan, Bolqarıstan, Rumiya və Macarıstana qaz tədarükü üzrə müqavilələri var. Eyni zamanda, ölkəmizdən qaz almaq istəyən daha bir qrup ölkələr var. Dövlət başçımız çıxışında çox mühüm bir məsələyə də toxunaraq bildirib ki, qaz layihələri anti-əonəvi enerji yanaşmalarının

SOCAR Aralıq dənizində İsrailə şərik oldu

İlham Şaban deyir ki, SOCAR-ın ehtiyatlarının azaldığı vaxtda xarici bazarlarda addımlar atması təqdirəlayiqdir

kölgəsində qalmalı deyil. Buna görə də Azərbaycan qazının Avropaya nəqlini artırmaq üçün əlavə investisiyalara ehtiyac var. Həyata keçirilən mühüm, nəhəng layihələr Azərbaycan dövlətinin gücünün, qüdrətinin, potensial imkanlarının göstəricisidir.

Ölkəmiz Avropanın enerji təhlükəsizliyini təmin edən ən etibarlı tərəfdaşlardan biri olaraq dünyanın enerji təhlükəsizliyi məsələlərinin həllində aparıcı mövqe tutur. Ölkə Prezidentinin də qeyd etdiyi kimi, bu gün Azərbaycan öz enerji təhlükəsizliyini 100 faiz təmin edir və bir çox digər ölkələrin, o cümlədən, Avropa İttifaqının üzvlərinin də enerji təhlükəsizliyində danılmaz rola malikdir.

Neft Araşdırmaları Mərkəzinin rəhbəri İlham Şaban mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a fikrini bölüşüb: "Təbii ki, bu hadisə ilk

növbəti SOCAR üçün onun fəaliyyət coğrafiyasının genişləndirilməsi deməkdir. Bundan əlavə SOCAR Azərbaycan sərhədlərindən kənarda əvvəllər olduğu kimi ticari-xidmət sektorlarında deyil, həm də hasilat sahəsində yeni layihələrə qoşulur. Qeyd edim ki, 2024-cü ildə SOCAR tarixində ilk dəfə olaraq BƏƏ-də hasilat layihəsinə qoşulmuşdu. Amma bu neft hasilatı idi. İndi isə qaz hasilatı layihəsinə qoşulmaqla enerji daşıyıcısının xarici bazarlarda əldə edilməsi imkanlarını genişləndirir. Təbii ki, Azərbaycanda SOCAR-ın özünün yataqlarının, ehtiyatlarının azaldığı zaman xarici bazarlarda bu istiqamətdə addımlar atması təqdirəlayiq hal kimi qiymətləndirilməlidir. Bundan əlavə sözügedən hadisə eyni zamanda SOCAR-ın həm də Azərbaycanın dövlətlərarası iqtisadi əlaqələrin genişlənməsi

və möhkəmlənməsi məsələsinə verdiyi töhfə kimi qiymətləndirilməlidir".

O da qeyd edilir ki, Azərbaycan qaz ixracatçısı olsa da, müəyyən həcmdə enerji resurslarının xaricdən əldə etməsi ölkənin enerji təhlükəsizliyini və strateji ehtiyatlarını gücləndirəcək. SOCAR-ın xaricdə hasilat payına malik olması global bazarlarda enerji resurslarının əlçatanlığını artırır. Qurumun beynəlxalq layihələrə qoşulması onun dünyanın aparıcı enerji şirkətləri ilə əməkdaşlığını genişləndirir və beynəlxalq təsir dairəsini artırır. "Tamar" layihəsində Chevron, Mubadala Energy və digər iri oyunçular yer alır ki, bu da SOCAR-ın beynəlxalq enerji şəbəkəsində daha güclü mövqe tutmasına imkan yaradır. SOCAR əsasən Xəzər regionunda fəaliyyət gös-

tərsə də, Aralıq dənizi hövzəsində iştirak etməklə coğrafi diversifikasiyanı artırır və yeni bazarlara çıxış əldə edir. Bu addım Azərbaycanın enerji sektorunda təkçə hasilatçı yox, həm də global investor rolunu gücləndirir. Bundan əlavə, İsrail qazının əsas istehlakçıları Avropa və Asiya bazarlarıdır, bu da Azərbaycanın gələcək ticarət və nəqliyyat marşrutları ilə əlaqələndirilə bilər. Azərbaycanın bu bazara daxil olması İsrail ilə enerji sahəsində münasibətlərin inkişafına töhfə verə bilər. Xarici hasilat layihələrində iştirak etmək SOCAR-a sabit valyuta gəliri gətirməsi baxımından da əhəmiyyət kəsb edir. "Tamar" yatağının 389 milyard kubmetr ehtiyatı var və uzunmüddətli gəlir mənbəyi kimi mühüm rol oynaya bilər. Aralıq dənizi hövzəsində qaz hasilatı ilə məşğul olan beynəlxalq şirkətlərlə əməkdaşlıq SOCAR-ın texnoloji biliklərini artırmağa və yeni hasilat metodlarını öyrənməyə imkan verəcək. SOCAR-ın xaricdə daha çox enerji hasilatı layihələrinə investisiya etməsi gözləniləndir. Xüsusilə Afrika, Yaxın Şərq və Mərkəzi Asiya kimi enerji resursları baxımından zəngin bölgələr maraq dairəsində ola bilər. Aralıq dənizi hövzəsində İsrail və digər ölkələrə yeni enerji əməkdaşlıqları inkişaf etdirilə bilər. Azərbaycanın xarici enerji bazarlarındakı mövqeyi gücləndikcə, SOCAR global enerji şəbəkəsinin daha böyük oyunçularından birinə çevrilə bilər.

□ **Afaq MİRƏVİQ,**
"Yeni Müsavat"

Pambıq, tomat və qızıl-ölkəmizin ixrac potensialı

2024-cü ilin 12 ayı ərzində Azərbaycan nələr ixrac edib?

İqtisadi İslahatların Təhlili və Kommunikasiya Mərkəzi (İİTKM) "İxrac icmalı"nı təqdim edib.

2024-cü ilin yanvar-dekabr ayları ərzində Azərbaycanın qeyri-neft-qaz ixracı

2023-ci ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 0,3% artaraq 3,4 milyard ABŞ dolları təşkil edib. 2024-cü ilin yanvar-dekabr ayları ərzində yeyinti məhsullarının ixracı 11,3% artaraq 1,03 milyard ABŞ dollarına

bərabər olub.

2024-cü ilin 12 ayı ərzində ixrac olunan şəkər və şəkərdən hazırlanan qənnadı məhsulları 62,4% artaraq 38,5 milyon ABŞ dolları, pambıq lifi 45,2% artaraq 178,2 milyon

ABŞ dolları, bitki mənşəli yağlar və piylər 32,8% artaraq 28,9 milyon ABŞ dolları, qiymətli metallar 29,2% artaraq 215,3 milyon ABŞ dolları, kimya sənayesi məhsulları 18,3% artaraq 293,7 milyon ABŞ dolları, spirtli və spirtsiz içkilər 14,3% artaraq 68,8 milyon ABŞ dolları, çay 1,6% artaraq 6 milyon ABŞ dolları, qara metallar 1,9% artaraq 48,2 milyon ABŞ dolları, alüminium və ondan hazırlanan məmulatlar 1% artaraq 197,2 milyon ABŞ dolları təşkil edib.

Ötən ilin yanvar-dekabr ayları ərzində aqrar məhsulların ixracı 2,8% artaraq 789,4 milyon ABŞ dolları, aqrar-sənaye məhsullarının ixracı 57,3% artaraq 316,1 milyon ABŞ dollarına bərabər olub. Bütövlükdə aqrar və aqrar-sənaye məhsullarının birgə ixracı 14,1% artaraq 1,11 milyard ABŞ dolları təşkil edib.

Hesabat dövründə ixrac

edilmiş pambıq mahıncı (177,1 milyon ABŞ dolları) qeyri-neft sektoruna aid malların siyahısında birinci olub. Bu siyahıda ikinci yerdə tomat (pomidor) (175,4 milyon ABŞ dolları), üçüncü yerdə qızıl (165,3 milyon ABŞ dolları) qərarlaşıb.

2024-cü ilin yanvar-dekabr ayları ərzində Rusiya Federasiyasına 1.2 milyard ABŞ dolları, Türkiyəyə 542,3 milyon ABŞ dolları, Gürcüstana 272,4 milyon ABŞ dolları, İsveçrəyə 220,4 milyon ABŞ dolları, ABŞ-a isə 134,7 milyon ABŞ dolları dəyərində qeyri-neft sektoruna aid mal ixrac olunub.

2024-cü ilin dekabr ayında ixrac edilmiş qeyri-neft sektoruna aid malların siyahısında xurma (27,1 milyon ABŞ dolları) birinci, tomat (pomidor) (20,1 milyon ABŞ dolları) ikinci, qızıl (19,5 milyon ABŞ dolları) üçüncü olub.

Ötən ilin dekabr ayında

qeyri-neft sektoruna aid ən çox mal ixrac edilən ölkələrin siyahısında Rusiya Federasiyası (94.2 milyon ABŞ dolları) birinciliyə yüksəlib. Bu siyahıda Türkiyə (35.2 milyon ABŞ dolları) ikinci, İsveçrə (26.8 milyon ABŞ dolları) üçüncü olub.

2024-cü ilin yanvar-dekabr aylarında Azərbaycan Respublikasının Kosmik Agentliyi (Azərkosmos) tərəfindən dünyanın 50 ölkəsinə 18,5 milyon ABŞ dolları dəyərində peyk telekommunikasiya xidmətləri ixrac edilib. "Azərkosmos"un xidmət ixracından əldə etdiyi gəlir onun ümumi gəlirlərinin 73%-ni təşkil edib. 2024-cü ilin dekabr ayında isə "Azərkosmos" dünyanın 40 ölkəsinə 1,6 milyon ABŞ dolları dəyərində xidmət ixrac edib.

2024-cü ilin yanvar-dekabr ayları ərzində peyk telekommunikasiya xidmətlərinin ixracının ilk beşliyində isə 6 milyon ABŞ dolları ilə Birləşmiş Krallıq, 3,8 milyon ABŞ dolları ilə Lüksemburq, 855,5 min ABŞ dolları ilə BƏƏ, 683,8 min ABŞ dolları ilə Pakistan, 654,5 min ABŞ dolları ilə Türkiyə qərarlaşıb.

USAİD-in ləğvi Ermənistanı yasa boğub

ABŞ hakimiyyətinin gəldiyi nəticə budur ki, təşkilatın fəaliyyəti dövlətin özünü də ciddi nüfuz və maliyyə itkisinə məruz qoyub

64 il əvvəl yaradılan **ABŞ Beynəlxalq İnkişaf Agentliyinin (USAİD)** bu dövr ərzində olduqca təhlükəli bir fəaliyyətlə məşğul olması ilə bağlı üzə çıxan çoxsaylı faktlar dünya boyu xüsusi maraqla izlənməkdədir. Çünki bu vaxta qədər **USAİD-in** destruktiv fəaliyyəti ilə bağlı dünyada deyilənlərə **ABŞ-da** məhəl qoyulmurdu. Amma artıq vəziyyət radikal şəkildə dəyişib. Baş verənləri diqqətlə analiz edən yeni **ABŞ hakimiyyətinin** gəldiyi nəticə budur ki, **USAİD-in** fəaliyyəti **Amerikanın** özünü də ciddi nüfuz və maliyyə itkisinə məruz qoyub. Elə bu səbəbdən onun işinin dayandırılması məqsədilə prezident **Donald Tramp** komandasının atdığı addımlar **ABŞ cəmiyyətində** hansısa ciddi etirazlarla qarşılanmır. Konqresdə əks mövqe sərgiləyən **Demokratların** təmsilçilərinin etirazları isə çətin ki, hansısa fərqli mənzərənin ortaya çıxmasına səbəb olsun.

Hadisələrin gedişi göstərir ki, **USAİD-in** ləğvi prosesi qaçılmazdır və bunu şərtləndirən başlıca səbəb qurumun yaradılarkən qarşısında qoyduğu məqsədlər xaricində göstərdiyi zərərli fəaliyyətdir. Həmin fəaliyyət **ABŞ** üçün də çoxsaylı problemlər yaradıb, on milyardlarla dolların "göyə sovrulmasına" səbəb olub. Bu mənada təsadüfi deyil ki, **ABŞ Prezidenti Donald Tramp** **USAİD-i** "radikal dəlilərdəstəsi" kimi qiymətləndirib. **ABŞ-da** Dövlət İdarəetməsinin Səmərəliliyi Departamentini idarə edən **İlon Mask** isə **USAİD-in** "cinayət yuvası" olduğunu bəyan edib: "Məlum oldu ki, bu, içində qurd olan alma deyil. Bu, top şəkildə qurd yığındır. Bundan qurtulmalısan. Onu

düzəltmək mümkün deyil". **ABŞ vətəndaşlarına müraciətində İlon Mask deyib:** "USAİD-in sizin vergi vəsaitlərinizdən istifadə edərək milyonlarla insanın ölümünə səbəb olan **COVID-19** da daxil olmaqla, biosilah tədqiqatlarını maliyyələşdirdiyini bildirinizmi?" Bəzi Respublikaçı qanunvericilər də təxminən 120 ölkədə fəaliyyət göstərən **USAİD-in** fəaliyyətini sərt tənqid ediblər. **ABŞ Dövlət Departamentinin** məsələ ilə bağlı bəyanatında deyilir ki, **USAİD** Amerikanın xaricdəki maraqlarını məsuliyyətlə irəlilətmək kimi ilkin missiyasından çoxdan uzaqlaşmış: "İndi aydın olub ki, **USAİD-in** maliyyələşdirməsinin əhəmiyyətli bir hissəsi **ABŞ-in** əsas milli maraqlarına xidmət etmir".

Tramp administrasiyası mövcud vəziyyətdə **USAİD-i** Dövlət Departamenti ilə birləşdirməyi düşünür. Artıq dövlət katibi **Marko Rubio** müvəqqəti olaraq **USAİD-in** inzibatçısı vəzifəsinin icrasına başlayıb. Bu, qurumun ləğv edilərək Dövlət Departamentinə birləşdirilməsi üçün müvafiq zəminin hazırlanması və **USAİD-in** tezliklə tarixə qovuşacağı deməkdir. Xatırlatmaq yerinə düşərdi ki, **USAİD** 1961-ci ildə **ABŞ-in** bütün xarici yardım proqramlarını bir müstəqil agentlikdə birləşdirmək üçün ovaxtkı prezident **Con Kennedinin** təklif etdiyi Konqres aktı ilə yaradılıb. **USAİD** formal şəkildə müstəqil olub, belə ki, təşkilat prezidentə, dövlət katibinə və Milli Təhlükəsizlik Şurasına hesabat verir.

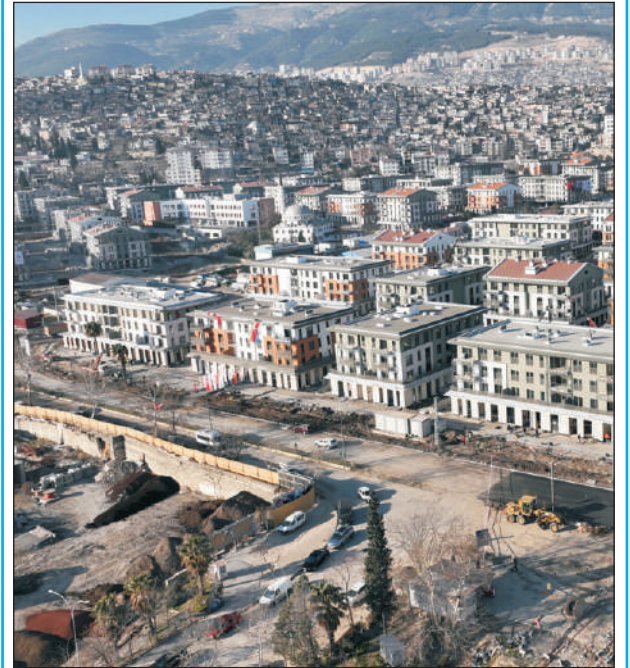
Qurumun işçi heyətinin sayı 10 min nəfərdən çoxdur və onların üçdə ikisi **ABŞ-in** xaricindədir. Təşkilat hər il

böyük büdcəni idarə edib və maliyyə Konqres tərəfindən ayrılıb. **USAİD-ə** bu il üçün federal büdcədən 31 milyard dollar ayrılması nəzərdə tutulub. Amma artıq fəaliyyəti ilə bağlı yaranan yeni realqlar fonunda qurum bu vəsəiti istifadə edə bilməyəcək. Bu hal Cənubi Qafqaza da təsirsiz ötürməyəcək. Düzdür, **Azərbaycanda** sözügedən təşkilatın fəaliyyəti daha əvvəl dayandırılıb. **Azərbaycanın** xarici işlər naziri **Ceyhun Bayramov** ötən ay **Gürcüstanın** xarici işlər naziri **Maka Boçorişvili** ilə görüşdən sonra keçirilən birgə brifinqdə bunun səbəbini də izah edib. Nazir bildirib ki, **USAİD-in** ölkəmizə yardımları **ABŞ-in** mənafeyi üçün edilirdi: "Buna görə də biz **ABŞ-la** sazişlərə xitam verilməsini, **USAİD-in** layihələrinin dayandırılmasını tələb etdik. Onlar isə bunun dayandırılmasını istəmirdilər. Ona görə də biz bundan sonra yazılı təkliflərimizi **ABŞ** tərəfinə göndərdik və müzakirələr aparıldı. Biz bir daha şəhid olduq ki, **USAİD-in** yardımları xoşniyyətli deyil. Ona görə də ölkəmizə qarşı qərəzli və zərərli siyasi xətt tutan **USAİD-in** fəaliyyəti 2024-cü il iyunun 1-dən etibarən de-yure dayandırılıb". **USAİD-in** **Azərbaycana** qarşı kəskin düşmən münasibəti onun sonuncu direktoru **Samanta Pauerin** fəaliyyətində özünü daha qabarıq şəkildə göstərib. Bu şəxsin separatçı və terrorçu fəaliyyətinə görə **Azərbaycan** məhkəməsinə istintaqı davam etdirilən **Ruben Vardanyanla** əlaqələri heç kimə sirr deyil. **Pauer Vardanyana** bağlı "Avropa Mükafatı Komitəsi"nin üzvüdür. Ümumiyyətlə, bu xanımın qərəzli xarakterə malik

anti-Azərbaycan fəaliyyəti daim özünü qabarıq şəkildə büruzə verib.

Qonşu **Gürcüstan** üçün də **USAİD-in** fəaliyyəti zərərli xarakterə malik olub. **Gürcüstan** parlamentinin sədri **Şalva Papuaşvili** açıq mətnə bildirir ki, **USAİD** **Gürcüstan-ABŞ** dostluğunu gücləndirmək əvəzinə, hələ də düzəldilməyən bəzi ciddi səhvlərə yol verib. O, xüsusilə 2020-ci ildə keçirilən seçkilərdən sonra baş verən hadisələri xatırladaraq bildirib ki, **USAİD** tərəfindən maliyyələşdirilən **ISFED** adlı QHT saxta nəticələr yayıb və seçkilərin saxtalaşdırıldığını iddia edib. Lakin sonradan "Gürcü Arzusu" Partiyası saxtakarlığı ifşa edib və **ISFED** də bunu etiraf edib. **Papuaşvili** qeyd edib ki, **USAİD-in** yerli nümayəndəsi **Adam Şmidt** **ISFED** məlumatlarının audit edildiyi-

Azərbaycan məhəlləsinin 90 faizi hazırdır

2023-cü ilin fevral ayında Türkiyədə baş vermiş zəlzələdə zərər görən **Kahramanmaraş şəhərində** **Azərbaycan tərəfindən inşa edilən yaşayış məhəlləsində** işlər tamamlanmaq üzrədir.

Bunu **Modern.az**-a açıqlamasında **Beynəlxalq Jurnalistlər Şurasının** **Kahramanmaraş** üzrə nümayəndəsi **Bekir Doğan** bildirib. O deyib ki, **Azərbaycan** məhəlləsində işlərin 90 faizi başa çatıb.

Jurnalist qeyd edib ki, Azərbaycan məhəlləsində tikilmiş mənzillər fevralın 6-da təhvil veriləcək: "Azərbaycan məhəlləsi çox gözəl oldu. Hətta dünən qarşısında canlı yayım da etdim. İşlərin 90 faiz yekunlaşıb. Sadəcə, ətrafın təmizlənməsi, elektrik və su xətlərinin qoşulması, peyzaj işləri qalıb. Ayın 6-da buradakı mənzillərin təhvil verilməsinə başlanılacaq. Burada 10 min mənzil var. 4 nəfərlik ailə olsa 40 min, 5 nəfərlik ailə olsa 50 min nəfər əhalinin yaşayacağı bir yerdir.

Digər yandan, **TOKİ**, "Emlak Bank"ın zəlzələdən zərər çəkmiş şəxslər üçün tikilmiş mənzillərində də işlər davam etdirilir. Hazırda zəlzələdən zərər çəkmişlərin yarıdan çoxunun mənzili onlara təhvil verilib. 6 və 13 fevral tarixlərində yenə də təhvil mərasimləri keçiriləcək. Bu ilin sonunda **Kahramanmaraşın** kəndlərində, rayonlarında mənzilləri olmayan, konteynerlərdə qalan insan olmayacaq".

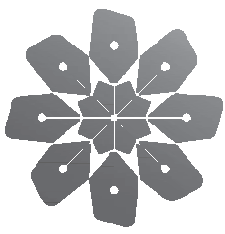
Qeyd edək ki, layihə həm sakinlərin, həm də biznes sahiblərinin ehtiyaclarını ödəmək üçün nəzərdə tutulub. Mənzillərin bir çoxu zəruri məişət əşyaları ilə təmin olunub və tam hazır vəziyyətə gətirilib.

Layihənin qısa müddətdə tam başa çatdırılması və sahiblərinə təhvil verilməsi nəzərdə tutulur.

Kahramanmaraş Böyükşəhər Bələdiyyəsi yeni yaşayış massivində abadlıq işləri aparır və asfalt örtüyü çəkir.

Bələdiyyə sədri **Fırat Görgel** bir neçə gün əvvəl bildirib ki, yenidənqurma və abadlıq işləri çərçivəsində həyata keçirilən layihələrlə şəhər daha müasir, yaşana bilən və dayanıqlı yaşayış məntəqəsinə çevriləcək: "Müasir yollarla, yaşıllıqlarla, yeni yaşayış massivlərinin ətrafında sosial obyektlərlə şəhərimizi gələcəyə hazırlayırıq. **Kahramanmaraşın** yenidən yüksəlişi birlik və həmrəylik içində davam etdirdiyimiz bu səylərlə mümkün olacaq".

Azərbaycan hökumətinin xətti ilə "Azərbaycan" massivi ərazisində görülən işlər 100 milyon dollar dəyərində qiymətləndirilir.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

İşğaldan azad olunmuş ərazilərə "Böyük Qayıdış"

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin tapşırığına əsasən, işğaldan azad edilmiş ərazilərə Böyük Qayıdış üzrə I Dövlət Proqramı uğurla icra olunur. Dövlət Proqramının Tədbirlər Planına uyğun olaraq, Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsi tərəfindən məlumatlandırma, təbliğat-izahat və təşviqat işləri çərçivəsində sənət adamlarının, müxtəlif sahələrdə çalışan ziyalıların və gənclərin iştirakı ilə fləşmoblar keçirilir. Onlar görülməli işlərə, Böyük Qayıdışa münasibət bildirir, geri qayıdan əhaliyə mənəvi dəstək ifadə edirlər.

Hazırda Qarabağda və Şərqi Zəngəzurdə, ora köçürülən keçmiş məcburi köçkünlərlə yanaşı, bu bölgədə aparılan layihələrin icrasında çalışan, həmçinin ayrı-ayrı dövlət qurumlarının yerli bölmələrində xidməti vəzifələrini yerinə yetirən, yenidən fəaliyyətə başlamış səhiyyə, təhsil, mədəniyyət, turizm, sənaye, energetika müəssisələrində işləyən, ümumilikdə, artıq Zəngilan, Laçın, Füzuli, Cəbrayıl, Şuşa, Xocalı, Xankəndidə 30 minə yaxın insan yaşayır.

Dövlət Komitəsi tərəfindən hazırlanmış video-fləşmob qurumun rəsmi saytına yerləşdirilib.

2020-2024-cü illərdə Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonları ərazisində "Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərinə Böyük Qayıdışa dair I Dövlət Proqramı" çərçivəsində, həmçinin dövlət başçısının sərəncamları əsasında 44 avtomobil yolu layihəsinin tikintisi yerinə yetirilir.

"APA-Economics" xəbər verir ki, işğaldan azad edilmiş

ərazilərdə icra olunan avtomobil yolları üzərində ümumi uzunluğu 70,8 km olan 45 tunel, ümumi uzunluğu 9581,6 m 447 körpü və ümumi uzunluğu 3871 m olan 16 viaduk inşa edilir.

Məlumatla görə, indiyədək uzunluğu 59,6 km təşkil edən 28 tunelin, uzunluğu 8339,1 metr təşkil edən 392 körpünün və uzunluğu 1695 metr olan 9 viadukun tikintisi başa çatıb.

Bir məsələni də unutmayaq ki, nəhəng vəsait və qüvvə tələb edən bu işləri Azərbaycan öz imkanları hesabına həyata keçirir. Yaxın üç ildə Böyük Qayıdışa dair I Dövlət Proqramı çərçivəsində Qarabağa və Şərqi Zəngəzura 140 min insanın köçürülməsi planlaşdırılır. "Dünya tarixində müharibələrdən sonra bu sürətlə heç bir yerdə quruculuq-bərpa işləri aparılmayıb" söyləyən Prezident İlham Əliyevin fikirlərinə söykənərək qeyd edək ki, Böyük qayıdışla bağlı görülməli işlər qətiyyətli siyasi iradənin və Azərbaycanın artan iqtisadi gücünün göstəricisidir.

Böyük Qayıdış

YENİ ÜSAVAT
N 21 (8631) 5 fevral 2025

Xocalıda ilk körpə səsi eşidildi - azad Qarabağa köç davam edir

Keçmiş məcburi köçkün: "Doğma yurdumdan didərgin düşəndə 35 yaşım var idi"

"Böyük Qayıdış planı" çərçivəsində son olaraq, yenidən qurulan Xocalı rayonunun Ballica kəndinə respublikanın müxtəlif ərazilərində çətin şəraitdə müvəqqəti məskunlaşmış ailələrdən ibarət növbəti köç karvanı yola salınıb. Bu mərhələdə Ballica kəndinə 22 ailə - 94 nəfər köçürülüb. Kəndə çatan ailələrə evlərinin açarları təqdim olunub.

Xatırladaq ki, bu günə qədər Xocalı rayonunun Ballica kəndinə dörd köç karvanı olub. Kənddə 90 ailə (467 nəfər) məskunlaşıb.

"Doğma yurdumdan didərgin düşəndə 35 yaşım var

idi. İndi 68 yaşımıdayam. Ömrümün otuz ildən çoxu köçkünlükdə Vətən həsrəti ilə keçdi. Çox sevinirəm ki, uzun illərdən sonra olsa da, bu gün öz torpağıma qayıdıram".

Bu sözləri Xocalının Ballica kəndinə köç edən keçmiş məcburi köçkün Sədabə Cavadova deyib.

"Atalarımız "Yaman günün ömrü az olar", demişlər. Şükürlər olsun ki, Qarabağımız azad edildi, pis günlərimiz arxada qaldı. Artıq Qarabağın şad günləri başlayıb. Bundan sonra ailəmlə, övladlarımla öz yurduumuzda yaşayacağıq", - deyərək Xocalı sakini bildirib.

Onu da qeyd edək ki, "Böyük Qayıdış planı" çərçivəsində artıq azad edilmiş Qarabağımızda körpələr dünyaya göz açır. Belə ki, işğaldan azad edilən Xocalıda ilk körpə səsi eşidilib. Bu barədə Xankəndi şəhərində, Ağdərə və Xocalı rayonlarında Bərpa, Tikinti və İdarəetmə xidmətinin İctimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinin müdiri, əməkdar jurnalist Afət Telmanqızı məlumat verib: "Xocalının ilk körpəsi dünyaya gəldi. İşğaldan azad edildikdən sonra Xocalı rayonunun Ballica kəndində ilk körpə dünyaya gəlib.

Xocalı sakini, 1996-cı il təvəllüdlü Sevanə Məmmədovanın dünyaya gətirdiyi ilk övladı oğlandır. Ballica kəndində dünyaya göz açan körpəyə babası Mehdiinin adını veriblər. Hazırda anaya və körpəyə zəruri tibbi xidmətlərin göstərilməsi davam etdirilir, vəziyyətləri qənaətbəxşdir.

Körpənin atası İlqar Məmmədov Vətən müharibəsinin iştirakçısı, qazi, müharibə veteranıdır. Hazırda ANAMA-da işləyir. Məmmədovlar ailəsi bir müddət əvvəl Ballica kəndinə köçüblər".

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Cavansir ABBASLI

Bir daha "quru sərhədlər niyə bağlıdır" sualı haqda

Altı ildir davam edən qapanmanın səbəbləri..

Azərbaycanın quru sərhədləri artıq 6 ilə yaxındır ki, bağlıdır. Bununla bağlı qərar 2020-ci ilin martında koronavirus infeksiyasına ilk yoluxma halı müəyyən edildikdən sonra tətbiq edilən xüsusi karantin rejimi çərçivəsində qəbul edilib. Baxmayaraq ki, Azərbaycanın quru sərhədlərinin bağlı qalmasına dövlət rəhbərliyi səviyyəsində münasibət bildirilib, vaxtaşırı insanları "sərhədlər niyə açılmır" sualı maraqlandırır.

Azərbaycan dövlətinin öz qonşuları ilə quru sərhədləri bağlı saxlaması səbəbsiz deyil. Azərbaycanın təhlükəsizlik siyasətinin əsas istiqamətlərindən biri dövlət sərhədlərinin qorunması və ölkəyə qanunsuz keçidlərin qarşısının alınmasıdır.

Son baş verən hadisə - Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti (DTX) və Daxili İşlər Nazirliyinin (DİN) keçirdiyi birgə xüsusi əməliyyat və nəticədə 8 terrorçunun məhv edilməsi bu qərarın nə qədər haqlı olduğunu bir daha göstərdi.

Əməliyyat zamanı 8 silahlı terrorçu məhv edildi, dövlətə

və vətəndaşlara ciddi təhlükə yarada biləcək terror planlarının qarşısı alındı, Azərbaycanın milli təhlükəsizliyini təhdid edən qanunsuz silahlı birləşmələrin ölkə daxilində məskunlaşmasının qarşısı alındı.

Bu hadisə göstərdi ki, radikal terrorçu qruplaşmalar müxtəlif yollarla ölkəyə sızmağa və öz fəaliyyətlərini həyata keçirməyə çalışırlar. Bu cür qruplaşmaların ölkəyə girişinin qarşısını almaq üçün quru sərhədlərinin bağlı saxlanması mühüm preventiv addımlardan biridir.

Son əməliyyat bir daha sübut etdi ki, Azərbaycan sərhədləri açıq olarsa, ölkəyə xaricdən silahlı terrorçular və radikal elementlər asanlıqla daxil ola bilər. Bu, daxili sabitlik və təhlükəsizlik üçün ciddi təhlükə yarada bilər.

Açıq quru sərhədləri eyni zamanda narkotik qaçaqmalçılığı və digər qanunsuz fəaliyyətlərin artmasına səbəb ola bilər. Bağlı sərhədlər bu cür halların minimuma endirilməsinə kömək edir.

Regionda baş verən münaqişələr və qeyri-sabitlik, Azərbaycanı qeyri-qanuni miq-

rasiyanın potensial hədəfinə çevirə bilər. Müharibə panikası ilə bağlı ölkəmizə qaçqın kütlələrin axışması ehtimalı hər zaman var.

Sərhədlərin bağlı qalması miqrasiya axınının idarə olunmasına kömək edir. Quru sərhədlərin bağlı saxlanması ölkəyə qeyri-qanuni yollarla idxal edilən malların qarşısını almağa və daxili bazarı qorumağa imkan verir.

Ən əsası Azərbaycanın yerləşdiyi regionda terrorçuluq riski həmişə mövcud olub. Qonşu ölkələrdə fəaliyyət göstərən radikal dini qruplar, müxtəlif terrorçu təşkilatlar daim fəaliyyət göstərir. Bu baxımdan, quru sərhədlərinin bağlı qalması ölkəmizin təhlükəsizliyi üçün mühüm faktor kimi çıxış edir. Xüsusilə Yaxın Şərqdə və Cənubi Qafqaz regionunda baş verən hadisələr terrorçu qruplaşmaların daha aktiv hala gəlməsinə səbəb olub.

Bu vəziyyət Azərbaycanı kimə sabit və güclü ölkələr üçün əlavə təhlükələr yaradır. Dövlətimiz bu riskləri minimuma endirmək üçün ciddi təhlükəsizlik tədbirləri görməyə da-

vam edir.

Bezi şəxslər və qurumlar quru sərhədlərinin açılmasını tələb edirlər. Onların əsas arqumentlərindən biri sərhədlərin bağlı qalmasının vətəndaşlara çətinlik yaratmasıdır. Lakin DTX və DİN-in son əməliyyatı göstərdi ki, təhlükəsizlik məsələləri hər şeydən önəmlidir.

Sərhədlərin açılması ilə bağlı müzakirələr aparılarkən aşağıdakı məqamlar nəzərə alınmalıdır:

- Terror təhlükəsinin hələ də aktual olması;

- Regiondakı geosiyasi vəziyyətin qeyri-sabitliyi"

- Dövlətin təhlükəsizlik siyasətinin hər şeydən üstün olması.

Azərbaycan hökuməti vətəndaşların rahatlığını düşünməklə yanaşı, ilk növbədə ölkənin milli maraqlarını və təhlükəsizliyini qorumağı prioritet hesab edir.

Bu gün Azərbaycanı sevməyən qüvvələr, xaricdəki düşmən dəyirmanına su tökən blogerlər tez-tez quru sərhədlərin bağlı qalmasına

görə qınaq fikirləri səsləndirirlər. Onların planı və məqsədi bəllidir - Azərbaycana istədikləri pislilikləri rahatlıqla keçirmək. Ekspertlər bildirirlər ki, müharibədən yeni çıxmış bir dövlət olaraq Azərbaycan indiki məqamda doğru addım atır. Düşmənin uzantılarını önləmək, sabitliyi qorumaq hər şeydən önəmlidir. Məhz bu kimi tədbirlərin nəticəsidir ki, Azərbaycan bu gün dünyanın ən sakit, sabit ölkələrindən biridir.

□ "Yeni Müsavat"

Qazaxıstan "Kaşağan" neft yatağından hasil etdiyi neftlə yüklənmiş ilk tankerini Bakı-Tiflis-Ceyhan boru kəməri ilə nəql etmək üçün Azərbaycana göndərib. Aktau limanında tankərə yüklənən "Kaşağan" neftinin ilk partiyası təxminən 6 min ton təşkil edir. Qazaxıstanın "KazMunayQaz" şirkətinin bununla bağlı açıqlamasında qeyd olunur ki, "Kaşağan" neftini daşıyan "Taraz" tankeri Aktau limanından Bakıya yola düşüb: "Neft daha sonra Bakı-Tiflis-Ceyhan boru kəməri sistemi ilə Aralıq dənizinə nəql olunub".

"Kaşağan" neftinin Azərbaycan üzərindən daşınması 2025-ci il yanvarın 15-də SOCAR-ın törəmə şirkəti "SOCAR Midstream Operations" MMC ilə "KazMunayQaz"-ın (KMG) törəmə şirkəti "KMG Trading" arasında ildə 240 min ton "Kaşağan" neftinin tranziti üzrə sazişin imzalanmasından sonra mümkün olub. 2024-cü ilin martında SOCAR və KMG arasında Azərbaycan ərazisindən neft tranzitinin mərhələli şəkildə artırılması haqqında saziş imzalanıb. Sənəd tədarük həcmi ildə 2,2 milyon tona qədər artırılmasını nəzərdə tutur.

SOCAR və KMG arasında 2022-ci ilin noyabrında imzalanmış saziş ildə 1,5 milyon ton "Tengiz" yatağı neftinin tranzitini nəzərdə tutur. 2024-cü ilin fevralında Qazaxıstan neftinin Azərbaycan ərazisindən tranzit edilən həcmələrinin mərhələli artırılması haqqında saziş imzalanıb. SOCAR-da hesab edirlər ki, "Kaşağan" neftinin BTC vasitəsilə nəqlinə başlanması Azərbaycan ilə Qazaxıstan arasındakı dostluq münasibətlərinin təzahürü olmaqla yanaşı, ölkələrimizin əməkdaşlığının daha da möhkəmləndirilməsinə xidmət edir.

Qazaxıstanın rəsmi statistikasına əsasən 2024-cü ildə BTC ilə 1,4 milyon ton "Tengiz" nefti daşınıb. Ölkənin Energetika Nazirliyinin məlumatına görə, bu il üçün BTC ilə neft ötürülməsi planı 1,5 milyon ton təşkil edir.

Qeyd edək ki, Qazaxıstan Rusiyaya qarşı Qərb sanksiyalarının güclənməsindən sonra neft ixracı marşrutlarının şaxələndirilməsi istiqamətində işləri gücləndirib. Məlumdur ki, ölkənin əsas neft ixrac infrastrukturunu Rusiya ərazisindən keçməklə Qara dəniz sahilindəki Novorossiysk terminalına çıxan Xəzər Boru Kəməridir (KTK).

2024-cü ildə bu kəmərlə 54 milyon tona yaxın Qazaxıstan nefti ixrac olunub. Astananın digər neft ixrac infrastrukturunu Çinə gedən, illik ötürmə gücü 15 milyon tona yaxın olan bo-

Bakı neft tranziti statusunu möhkəmləndirir

Qazaxıstanla yanaşı, Azərbaycan üzərindən nəql olunan Türkmənistan neftinin həcmi də sürətlə artır

ru kəməridir. Çindən tələbatın az olması, həmçinin Qazaxıstan daxilində müvafiq infrastrukturun olmaması üzündən Çinə ixrac ildə 1-2 milyon tona güclə çatır. Kəmərin əsas istifadəçisi ildə 10 milyon tondan yuxarı neftlə Rusiyadır. Rusiya bu kəmərin genişləndirilməsi planı üzərində işləyir. Sanksiyalar üzündən neftini Çinin istədiyi endirimlərlə satmağa məcbur olan Rusiyanın başqa yolu yoxdur, lakin Qazaxıstan öz neftinə alıcı tapmaqda çətinlik çəkmir. Buna görə də neft ixracının digər yollarını tapmağa çalışır.

Qazaxıstanın neftinin Xəzər dənizi üzərindən nəqlinə 2000-ci illərdə başlanıb - BTC hazır olmasa belə, dəmir yolu ilə daşımalar həyata keçirilirdi. Qazaxıstan özü Gürcüstanın Batumi şəhərində terminal alaraq bu istiqamətdə ixracı genişləndirmək perspektivinə hazırlaşmışdır. Lakin Azərbaycandan hazır boru kəməri ilə neft nəqli çəkilən xərclər baxımından daha səmərəlidir. Buna görə də Qazaxıstan getdikcə daha çox həcmdə nefti bu yolla nəqlində maraqlıdır.

Qazaxıstanın Xəzər sahilində əsas neft ixrac infrastrukturunu Aktaudadır. Buradakı terminalların illik neft ötürmə gücü 6 milyon ton hesablanır. Hazırda Qazaxıstan bunun yarısından faydalanır - Rusiyanın Ma-

haqqala limanına və Bakıya az olmaqla. Lakin hadisələrin gedişatı göstərir ki, yaxın və ortamüddətli dövrdə Bakı üzərindən neftin kəskin artımı ehtiyacı yarana bilər. Buna görə də Qazaxıstan həm terminalların ötürücülük gücünü artırmağa, həm də nefti daşımaq üçün tanker donanmasını genişləndirməyə başlayıb.

Dünya okeanlarına birbaşa çıxışı olmayan Qazaxıstan Azərbaycan üzərindən neft imkanlarına daha çox diqqət edir. 2024-cü ilin noyabrında energetika naziri Almasadam Satkalıyev bildirmişdi ki, Qazaxıstan Bakı-Tiflis-Ceyhan boru kəməri ilə illik neft tədarükünü 20 milyon tona çatdırmaq imkanlarını araşdırır.

Qazaxıstanın Xəzər dənizi sahilində, Atray yaxınlığında yerləşən "Kaşağan" neft yatağı son onilliklərin ən böyük kəşflərindən biridir. Onun ehtiyatları 9-13 milyard barrel neft arasında qiymətləndirilir.

Enerji məsələləri üzrə ekspert İlham Şabanın dediyinə görə, zamanında min bir əziyyətlə qurub-yaratdığımız enerji infrastrukturunu Bakının Xəzərin enerji qovşağına çevrilməsi ilə nəticələnib: "Türkmənistan, Qazaxıstan və Özbəkistan üçün Bakı istiqaməti özlərinin enerji məhsullarının bir hissəsini dünya bazarlarına çıx-

xartmağın sərfəli və qısamüddətli yoluna çevrilir. Bu mənada, "Kaşağan" neftinin BTC ilə daşınmasına başlanılması çox yaxşı halıdır. Çünki bu, artıq Qazaxıstanda olan fərqli konsorsiumların Rusiyadan kənar alternativ marşrutla öz neftlərinin bir hissəsini dünyaya bazarlarına çıxarmasının mümkünlüyünün göstəricisidir. Əvvəllər ancaq "Tengiz" yatağından hasil edilən neftin bir hissəsi BTC kəmərinə yönəldilirdi. Özü də onu qeyd edim ki, əsasən ABŞ-in "Chevron" şirkəti Azərbaycan vasitəsilə öz neftini daşımağa üstünlük verirdi. Daha sonra "Kazmunayqaz" və digər bazar iştirakçıları da bu marşrutdan yararlanmağa qərar verdilər. "Kaşağan" neftinin BTC vasitəsilə nəqlinə başlanması Azərbaycan ilə Qazaxıstan arasındakı dostluq münasibətlərinin təzahürü olmaqla yanaşı, həm də ölkələrimizin əməkdaşlığının daha da möhkəmləndirilməsinə xidmət edir və bunu ilbəl artan tranzit neft daşımaları üzrə qrafikdə daha aydın görmək olar. Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatlarına əsasən, 2024-cü ildə BTC kəməri ilə daşınan tranzit neft həcmi təqribən 5,3 milyon ton təşkil edib ki, bu da əvvəlki illə müqayisədə 58 min tona yaxın artım de-

məkdir. Ümumiyyətlə isə 2021-ci illə müqayisədə Xəzərin o tayından Azərbaycanın əsas ixrac kəməri ilə neftin tranzit daşınması həcmi 47,2 faiz artıb".

Qeyd edək ki, Qazaxıstanla yanaşı, Azərbaycan üzərindən nəql olunan Türkmənistan neftinin həcmi də sürətlə artır. İ.Şabanın sözlərinə görə, burada əsas amil Aşqabadın Rusiya üzərindən neft nəqlini tamamilə dayandırmasıdır: "Xəzərin o tayından Azərbaycanın əsas ixrac boru kəməri ilə Ceyhana daşınan tranzit neftinin əsas hissəsi məhz Türkmənistan neftinin payına düşür - təqribən 71-72 faizdir. Türkmənistan niyə bizdən belə çox neft daşıyır? Əvvəl həm Azərbaycandan, həm də Rusiyadan daşıyırdı. Amma Rusiyaya qarşı tətbiq edilən sanksiyalar və Türkmənistanın ixrac əməliyyatlarından gələn gəlirlərin Almaniyanın bir nömrəli "Döyçe Bankı"nda saxlanması rəsmi Aşqabadı daha az riskli addımlar atmağa sövq etdi. Bunun nəticəsində Türkmənistan öz neftinin ixracını tamamilə Azərbaycana yönəltdi.

Burada başqa bir məqam isə budur ki, Türkmənistanın ixrac neftinin əsas hissəsi Petronas (Malayziya) və Dragon Oil (Britaniya-BƏƏ) şirkətlərinin payına düşür. Bu şirkətlər isə hasil etdikləri məhsulun dünya bazarına daşınması üçün Rusiya marşrutunu deyil, Azərbaycanı daha məqbul sayırlar".

Onu da qeyd edək ki, son vaxtlar Rusiyanın qəddar hücumlarına məruz qalan Ukrayna onun gəlir kəmərlərini bağlamaq üçün neft ixracı infrastrukturuna hücumları intensivləşdirib.

Artıq 2 dəfə Rusiyadan Avropaya neft nəql olunan Drujba kəmərinin Rusiya ərazisindəki infrastrukturuna zərbələr endirilib. Bu baxımdan, Ukraynanın Rusiyanın Qara dəniz limanlarındakı neft terminallarına da zərbələr endirəcəyi istisna olunmur. Bu halda Qazaxıstanın Azərbaycan üzərindən neft nəqlini daha sürətlə artırması zərurəti yarana bilər. Hansı ki, Azərbaycan buna hazırdır: BTC ilə mövcud tranzit həcmi 6 dəfədən çox artırmaq imkanı var. Bundan əlavə, hazırda demək olar ki, istifadəsiz qalan və illik ötürücülük gücü 5 mil-

yon ton Bakı-Supsa neft kəməri var. Hansı ki, artıq Qazaxıstan tərəfi bu kəmərlə ildə 3 milyon ton neft nəql etmək planlarını açıqlayıb. Ötən ildən Astana və Bakı arasında bununla bağlı danışıqlar başlanıb.

İ.Şabanın fikrincə, Xəzərin o tayı ilə iqtisadi əlaqələrin dərinləşməsi siyasi müstəvidə də münasibətlərin yeni mərhələyə çatmasına imkan yaradır: "Yəni Vladimir Putin Rusiya-Ukrayna müharibəsini başlamaqla keçmiş sovet respublikalarını Kremldən maksimum uzaqlaşdırmaq siyasətini ortaya qoydu və bundan da, fikrimcə, ən çox yararlanan Türk Dövlətləri Təşkilatının üzvləri və üzvlüyünə namizədlərdir (Makarıstan və Türkmənistan). Biz məgər 3-4 il əvvəl Özbəkistanla (Mərkəzi Asiyanın ən güclü potensialı malik dövləti) siyasi, iqtisadi və mədəni əlaqələrimizin bu qədər dərinləşməsinə, Qazaxıstanla münasibətlərimizin bu qədər inkişaf edəcəyini təsəvvür edə bilirdikmi?"

Ona görə də Bakı-Tiflis-Qarsdan başlayan o cümləti hesab edirəm ki, artıq Xəzərin o tayındakı ölkələrlə münasibətdə ilk barını verib, amma çiçəklənmə dövrü hələ irəlidedir və rəsmi Bakı əlindən gələni edir ki, bu əlaqələr artan xətlə inkişaf etsin. Burada isə 44 günlük Vətən müharibəsindəki qələbənin rolu da böyükdür: Azərbaycana baxışlar da dəyişdi, bu gün tək cəsi siyasi müstəvisə deyil, Mərkəzi Asiya torpaqlarına gedən hər bir Azərbaycan vətəndaşı da bunu münasibətlərdə aydın seziir".

□ **Dünya SAKİT,**
"Yeni Müsavat"

MUSAVAT

Son səhifə

N 21 (8631) 5 fevral 2025

17 yaşlı qız köpəkbalığının qurbanı oldu

Sörfinqlə məşğul olan 17 yaşlı qız istirahət zamanı köpəkbalığının qurbanı olub. Turist qız Avstraliyada köpəkbalığının hücumundan sonra ölüb. Hadisə fevralın 3-də Bribi adasının çimərliyində baş verib. Gənc qız sörfinqlə adanın sahilində üzərkən köpəkbalığı tərəfindən bədəninin yuxarı hissəsindən ağır zədə alıb. Hadisə şahidləri və həkimlər qızı xilas etməyə çalışarkən o, aldığı yaralardan elə yerində ölüb.

Çöreyi niyə dondurmalsınız? - mütəxəssisdən izah

Bəzən evdar qadınlar çöreyi dondurucuya qoyurlar. Bu, korlanmasının qarşısını almaq üçün edilir. Ancaq bu vərdiş həm də çöreyi daha sağlam edir. Bunu qidalanma və gastroenterologiya üzrə ekspert Karen Alarkon bildirib. Onun sözlərinə görə, çöreyin dondurulması onu xeyli faydalı edir. Xüsusilə bu zaman daha az karbohidrat ehtiva edir. "Çöreyi dondurub yenidən qızdırmaq üçün bir dilim çıxaranda karbohidratlar probiotik lifə çevrilir. Bu, nəinki mikrobiotanızı faydalı olacaq, həm də qanda qlükoza səviyyəsini tənzimləyəcək. Həmçinin nişasta istilik altında daha yaxşı həzm olunur", - deyərək mütəxəssis bildirib.

Bununla belə, çörək dondurulduqdan sonra daha az karbohidratlı olmasına baxmayaraq, yüksək kaloriyə malikdir. Ona görə də buna laqeyd yanaşmaq olmaz. Karen Alarkon dilimlənmiş çöreyi dondurmağı tövsiyə edir.

"Sadəcə dilimləri çıxarib mikrodalğalı sobaya qoyun. Yadda saxlamaq lazımdır ki, bir dəfə qızdırıldıqdan sonra çöreyi yenidən dondurmaq olmaz", - o vurğulayıb.

Səhər yeməyində hansı qidalara üstünlük verilməlidir?

"Dolğun nahar edə bilməyən insanlar üçün səhər yeməyi son dərəcə vacibdir". Bunu gastroenteroloq, tibb elmləri namizədi Yekaterina Kaşux deyib. O bildirib ki, diyetologiyada rəşional qidalanmanın ümumi prinsiplərinə əsasən, gün ərzində dörd dəfə yemək lazımdır:

"Yeməklər arasında fasilə 4-5 saat təşkil etməlidir. Süt-kalori miqdarını isə aşağıdakı kimi bölüşdürmək tövsiyə olunur: 25 faizini səhər, 20 faizini ikinci səhər və qalan 35 və 20 faizini isə müvafiq olaraq, nahar və axşam yeməyində yemək".

Y.Kaşux bu balansın öz çəkisinə diqqət yetirənlər üçün vacib olduğunu vurğulayıb: "Səhər yeməyini buraxsaq və ya qəhvə içib bu-terbrodla kifayətlənsək, o zaman nahara yaxın aclıq hissi

güclənəcək". Y.Kaşux izah edib ki, istənilən yemək balanslaşdırılmış olmalıdır və kifayət qədər zülalları, mürəkkəb karbohidratları və faydalı yağları ehtiva etməlidir, ona görə də səhər yeməyi üçün qarışıqsız, denli bitkilərdən düzəldilmiş sıyığa, omletə, pendirə, qayğanağa və kəsmiyə üstünlük vermək olar:

"Heyvan zülallarının həzm edilməsi daha uzun çəkir, buna görə də həzm sistemini həddən artıq yükləməmək üçün günün birinci yarısında balıq və ət yeməyin mənası var, səhərdən isə şəkər və duz məhdudlaşdırılmalıdır".

Çinli kişinin təhlükəli evlilik təklifi

Çinli kişi sevgilisinə orijinal evlilik təklifi etmək qərarına gəlib. Hadisə Qunan şəhərində baş verib. Belə ki, kişi piroqun içinə qızıl üzük qoyub, lakin sevgilisinin dərhal piroqu yeməyə başlaması planları pozub. Xoşbəxtlikdən qadın zamanında üzüyün ağız boşluğunda olduğunu hiss edib. Baş verən hadisəni xoş bir təsadüf kimi qiymətləndirən qadın həyatını onunla birləşdirmək istəyən kişiye "hə" cavabını verib.

"Bu, heç vaxt unuda bilməyəcəyimiz bir xatirə olacaq, amma digərləri bilməlidirlər ki, belə formada evlilik təklifi etmək bir az risklidir. Ümid edirəm ki, başqaları bizim hekayəmizi təkrarlamayacaqlar", - deyərək kişi bildirib.

Honkonqda lotereyada ən böyük uduş qeydə alındı

Honkonqda populyar "Mark Six" lotereyasının tarixində ən böyük uduş qeydə alınıb. "South China Morning" qəzetinə istinadən verdiyi xəbərə görə, uduş lotereyanın Ay təqviminə üzrə İlan ilinin gəlirə həsr olunmuş buraxılışında qeydə alınıb. Uduşun qalibi 193 762 620 Honkonq dolları (təqribən 25 milyon ABŞ dolları) qazanıb. Lotereyanın qaydalarına əsasən, 49 nömrədən altısını tapmaq lazımdır. Çıxan nömrələr 14, 18, 30, 36, 40 və 42 olub. Tarixi uduşun qalibinin kim olduğu barədə məlumat verilmir.

Bunları bilirsinizmi?

- * Əncir ağacının çiçəyi meyvəsinin içində olur.
- * Bütün ömrünü evkalipt ağacında keçirən koala ölümünün yaxınlaşdığını hiss edəndə ağacdən torpağa enir.
- * İlk teatr qədim Yunanıstanda yaranıb. O vaxtlar faciəvi rol oynayan aktyorlar kədərli, komik rol oynayan aktyorlar isə şən maska taxırdılar. Teatr rəmzi olan maskalar belə yaranıb.
- * Göy qurşağı yerdən yarımdairə, təyyarədən isə dairə şəklində görünür.
- * Dünyada işıqdan sürətli heç nə yoxdur. Onun sürəti saniyədə 300000 km-dir.
- * Hava olmadığına görə Ayda səs yayılır.
- * Enerji yunancadan tərcümədə iş, fəaliyyət deməkdir.
- * İmperator pinqvinləri suda 265 m dərinliyə baş vura bilirlər.
- * İran xalqına məxsus Çehil Tultı kitabı 11001 gecə» nağılları əsasında qələmə alınmış və 40 nağıl daxil edilmiş.
- * Cins parçadan ilk dəfə gəmi yelkəni hazırlanıb.
- * Malta ölkəsində həftə günlərinin adları ərəb, ayların adları isə İtaliya dillərindən alınma sözlərlə ifadə olunur.
- * Dünyada ən böyük arxipelaq İndoneziyadır.
- * İlk məktəb zəngini şüşədən Pifaqor hazırlamışdır.
- * E.ə. II əsrdə Misir fironu İran şahlarından II Kambiz elan edilmişdir.
- * İMədən» sözü Mədinə sözündən götürülərək İşəhəri» deməkdir.
- * Kalka kağızının hazırlanmasında yarımfabrikat kimi batist parçasından istifadə edilir.
- * Kirpi ilin 236 gününü yatır.
- * Qərənfil və qızılgül eyni güldən qoyduqda ətirləri itir.
- * Fotoaparat yeni yarandığı vaxtda şəkil çəkdirənlər onun qarşısında 20 dəq. dayanmalı olurdular.
- * Yunan və gürcü əlifbasında böyük hərf yoxdur.

Həkimdən xəbərdarlıq: ürək xəstəliyi və piylənmə arasında əlaqə var

Bostondan olan alimlərin məlumatına görə, əzələlərin daxilində piyin yığılması ürək-damar xəstəliklərinin inkişafı riski ilə bağlıdır. Bu məsələ ətrafında danışan tibb elmləri doktoru Vladimir Samoylov piy çoxluğunun insan sağlamlığına mənfi təsir göstərə biləcəyinə diqqət çəkib. Onun sözlərinə görə, orqanizmdə bir neçə əsas piy növü var və onların hər biri müəyyən funksiyaları yerinə yetirir, lakin piyin çoxluğu səhhətə mənfi təsir edə bilər. V.Samoylov bildirib ki, ağ piy orqanizmin əsas enerji ehtiyatıdır: "O, qarın nahiyəsində, omba və əllərdə olur. Bu piyin kiçik həcmdə olması zəruridir, lakin çoxluğu şəkər xəstəliyinə, ürək-damar, böyrək və qaraciyər xəstəliklərinə, hamilələyin ağırlaşmasına gətirib çıxara bilər. Sağlamlıq üçün normal piy səviyyəsini saxlamaq vacibdir: kişilər üçün - 14-24%, qadınlar üçün - 21-31%".

O əlavə edib ki, vistseral piy qaraciyər, bağırsaq və ürək kimi daxili orqanların ətrafında toplanır:

"Həddindən artıq vistseral piy ciddi sağlamlıq riski təşkil edir, çünki o, iltihablı molekulaları və hormonları aktiv şəkildə buraxır, diabet, hipertoniya və ürək-damar xəstəliklərinin inkişaf ehtimalını artırır".

Həkim vurğulayıb ki, başqa bir piy növü əzələdaxilidir: "Bu, nəinki əzələlərin funksional qabiliyyətlərini azaldır, həm də mikrodamarlara və ürəyə təsir göstərərək iltihabı təhrik edə bilər: Əzələdaxili piy əzələ lifləri arasında yığılır. Bu, infarkt, ürək çatışmazlığı və hətta ölüm riskinin artması ilə bağlıdır".

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Nazim SABİROĞLU

Lisensiya N: B 114
SAVİ: 1.500